

Bruxelles, den 10.10.2024
COM(2024) 456 final

**RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET, DET
EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG REGIONSUDVALGET**

**Finansiering til fremme, beskyttelse og håndhævelse af grundlæggende rettigheder
Årsberetning for 2024 om anvendelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder**

Finansiering til fremme, beskyttelse og håndhævelse af grundlæggende rettigheder

Årsberetning for 2024 om anvendelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	1
2. Fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder inden for rammerne af programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier.....	6
3. Fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder i kraft af andre EU-finansieringsprogrammer	11
4. Finansiering til grundlæggende rettigheder i medlemsstaterne.....	29
5. Samarbejde mellem EU og andre offentlige og private donorer.....	36
6. Konklusion	42

1. Indledning

I Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ("chartret") er der en samlet opregning af de grundlæggende rettigheder, som kommer alle i Den Europæiske Union (EU) til gode. De rettigheder, frihedsrettigheder og principper, der er fastsat i chartret, er i dag, hvor 25-årsdagen for dets proklamation i 2025 nærmer sig, lige som vigtige, som de altid har været.

Hvornår finder chartret anvendelse?

Siden 2009 har chartret haft samme juridiske værdi som traktaterne – den EU-ret, som EU's lovgivning og politikker bygger på¹. EU's institutioner, organer, kontorer og agenturer skal overholde chartret i alle deres aktiviteter, og det samme gælder medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten².

Medlemsstaterne gennemfører EU-retten, herunder når de:

- giver EU-lovgivning virkning ved at vedtage nationale gennemførelsesforanstaltninger
- vedtager love på et område, hvor EU-retten pålægger konkrete forpligtelser, eller giver mulighed for at fravige den³
- gennemfører EU's finansieringsprogrammer i overensstemmelse med EU's finansieringsregler.

I sin strategi fra 2020 til styrkelse af anvendelsen af chartret om grundlæggende rettigheder i EU ("strategien for chartret")⁴ fastsatte Europa-Kommissionen foranstaltninger til at forbedre anvendelsen af chartret⁵ for at støtte anvendelsen af grundlæggende rettigheder på tværs af EU's politikker. Kommissionen kan bl.a. dokumentere anvendelsen af chartret ved at fremlægge tematiske årsberetninger om anvendelsen af chartret⁶. Beretningen om chartret for 2024 fokuserer på **finansiering til fremme, beskyttelse og håndhævelse af grundlæggende rettigheder**.

¹ Artikel 6 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU).

² Chartrets artikel 51, stk. 1.

³ Hvis medlemsstaterne vedtager love på et område, hvor EU ikke har kompetence, og hvor der ikke findes nogen EU-lovgivning, gennemfører de ikke EU-retten, og chartret finder ikke anvendelse. Mange af de grundlæggende rettigheder, der er nedfældet i chartret, er imidlertid også fastsat i nationale forfatninger og retspraksis samt i den europæiske menneskerettighedskonvention, som alle EU's medlemsstater har undertegnet.

⁴ COM(2020) 711.

⁵ [Analysis of the targeted consultations for the Commission's new Charter strategy](#), s. 24.

⁶ Formålet med disse beretninger om chartret er at se nærmere på anvendelse af chartret inden for et givet område af strategisk relevans, der reguleres af EU-retten. Sammen med de årlige rapporter om retssatssituationen redegør beretningerne om chartret for gennemførelsen af nogle af EU's grundlæggende værdier som omhandlet i artikel 2 i TEU. Beretningerne om chartret bidrager til at opretholde EU's grundlæggende værdier, retsstatsprincippet, demokratiet og respekten for de grundlæggende rettigheder. Se de tidligere beretninger: [Effektiv retsbeskyttelse samt adgang til klage og domstolsprøvelse](#) – Årsberetning for 2023 om anvendelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder (COM(2023) 786), [Et blomstrende civilt råderum for opretholdelse af de grundlæggende rettigheder i EU](#) – Årsberetning for 2022 om anvendelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder (COM/2022/716) og [Beskyttelse af de grundlæggende rettigheder i den digitale tidsalder](#) – Årsberetning for 2021 om anvendelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder (COM/2021/819).

Anvendelse af grundlæggende rettigheder i forbindelse med EU-finansiering. I årenes løb har Den Europæiske Unions Domstol (EU-Domstolen) præciseret forholdet mellem EU-finansiering og anvendelsen af chartret. Ifølge EU-Domstolen anses medlemsstaterne for at "gennemføre EU-retten" og er forpligtede til at respektere rettighederne og fremme anvendelsen af chartret, når EU-retten om finansiering gennemføres⁷. Dette omfatter navnlig udarbejdelse af programmeringsdokumenter, etablering af forvaltnings-, overvågnings- og kontrolsystemer, programgennemførelse og gennemførelse af de konkrete foranstaltninger, der er skitseret i en projektbeskrivelse⁸. Ud over de nationale forvaltningsmyndigheder og bemyndigede organer kan visse projektmodtagere anses for at gennemføre EU-retten og være bundet af chartret⁹.

Dedikeret finansiering spiller en central rolle med hensyn til at støtte gennemførelsen af EU's politikker for grundlæggende rettigheder i medlemsstaterne¹⁰. Kommissionen har navnlig anerkendt behovet for at støtte civilsamfundet, menneskerettighedsforkæmpere, nationale, regionale og lokale myndigheder, lovgivere, dommere og andre aktører inden for retsvæsenet og andre i anvendelsen af de grundlæggende rettigheder. Kommissionen har mindet om de vanskeligheder, som civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere har rapporteret om¹¹ med hensyn til adgang til finansiering, og har taget skridt til at støtte et gunstigt miljø for civilsamfundsorganisationer. I sin henstilling om at fremme inddragelse og effektiv deltagelse af borgere og civilsamfundets organisationer i processen med udformning af offentlige politikker¹² opfordrede Kommissionen medlemsstaterne til at afsætte midler til civilsamfundsorganisationers deltagelse og til at styrke deres modstandsdygtighed over for trusler og angreb¹³. Kommissionen anerkendte også behovet for, at både medlemsstaterne og Kommissionen sikrer, at EU-finansierede projekter er i overensstemmelse med EU's værdier og EU-retten, herunder chartret¹⁴.

Europa-Kommissionens seminar i 2023 om støtte til civilsamfundet gennem finansiering. I juni 2023 afholdt Kommissionen et seminar om støtte til civilsamfundsorganisationer gennem

⁷ Se i denne forbindelse EU-Domstolens dom af 17.9.2014, Liivimaa Lihaveis MTÜ, C-562/12, EU:C:2014:2229.

⁸ Meddelelse fra Kommissionen, Retningslinjer med henblik på at sikre respekt for Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder under gennemførelse af de europæiske struktur- og investeringsfonde ("ESI-fondene"), 2016/C 269/01, afsnit 3, og bilag I.

⁹ Dette er f.eks. tilfældet, når en medlemsstat gør støttemodtagere ansvarlige for at levere en offentlig tjeneste under dens kontrol, hvilket indebærer en ekstraordinær rolle tæt på den statslige myndighed (se Kommissionens meddelelse 2016/C 269/01, afsnit 2.2.1). Medlemsstaterne gennemfører imidlertid ikke automatisk EU-retten, når de forvalter og gennemfører programmer, der støttes af EU-midler (se sag C-198/13, Hernández m.fl. mod Spanien (præmis 33-37)). Støtte fra en EU-fond er ikke i sig selv tilstrækkelig til at konkludere, at en foranstaltning indebærer gennemførelse af EU-retten som omhandlet i chartrets artikel 51, stk. 1. Det skal undersøges, om de relevante nationale foranstaltninger i det konkrete tilfælde har til formål at gennemføre EU-retten. Se sag C-117/14, Grima Janet Nisttahuz Poclava mod Jose María Ariza Toledano (præmis 42) og Kommissionens meddelelse 2016/C 269/01, afsnit 2.

¹⁰ Strategien for chartret, s. 8.

¹¹ [Civilsamfundet | Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder \(europa.eu\)](#) og COM (2022) 716, s. 16, der henviser til afskrækkende foranstaltninger såsom revisioner og undersøgelser af finansieringen.

¹² C(2023) 8627. Se også COM(2023) 630 final, hvor Kommissionen henviser til den brede vifte af finansieringsmuligheder, der stilles til rådighed for at fremme borgerdeltagelse, aktivt medborgerskab og tillid til demokratiet, og understreger nødvendigheden af ikke at begrænse de aktiviteter, der udføres af civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere, der modtager finansiering fra udlandet.

¹³ C(2023) 8627, betragtning 23, s. 10 og 19.

¹⁴ Strategien for chartret, s. 8.

finansiering. Som led i opfølgningen på beretningen om chartret fra 2022 om et blomstrende civilt råderum¹⁵ gav seminaret civilsamfundet, Kommissionen og andre donorer mulighed for at udveksle erfaringer om bedste finansieringspraksis og synergier. Yderligere tiltag, som deltagerne foreslog, omfattede fortsat tilvejebringelse af finansiering til kapacitetsopbygning, modstandsdygtighed og beskyttelse gennem EU-midler og nationale midler. Deltagerne opfordrede også til en regelmæssig donordialog for at sikre komplementaritet og diversificering af finansieringen, øge dens tilgængelighed og fleksibilitet og muliggøre gensidig læring blandt donorerne¹⁶.

I løbet af denne mandatperiode (2019-2024) har Kommissionen øget sit fokus på finansiering til støtte for gennemførelsen af EU's værdier og grundlæggende rettigheder, herunder ved at forvalte det væsentligt øgede budget til programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier. Kommissionen har også fastsat betingelser vedrørende grundlæggende rettigheder for at sikre, at EU-midlerne anvendes på en måde, der er i overensstemmelse med de grundlæggende rettigheder og EU's værdier. Siden vedtagelsen af den nuværende flerårige finansielle ramme¹⁷ har flere globale kriser fremhævet behovet for at støtte de aktører, der bidrager til gennemførelsen og anvendelsen af chartret i hele EU.

Denne beretning om chartret giver et overblik over udviklingen inden for finansiering, der er relevant for de grundlæggende rettigheder. Som i tidligere år søger den at give et øjebliksbillede af de elementer, som interessenterne har identificeret som relevante, ved at fremlægge resultater og udfordringer. Eksemplerne er ikke udtømmende og er kun medtaget til illustrative formål. Bilaget indeholder en liste over nogle af de projekter, som interessenterne har indberettet som eksempler på fremme af de grundlæggende rettigheder, der er fastsat i chartret.

Hvilket materiale bygger denne beretning på?

Kommissionen har samarbejdet med Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) om at indsamle data til beretningen. Ud over det materiale, som Kommissionen og FRA har indsamlet, bygger denne beretning på en kvalitativ vurdering af høringsfeedback, herunder:

- målrettede høringer med: i) medlemsstater og kontaktpunkter for chartret¹⁸, ii) internationale offentlige og private donorer og iii) det europæiske netværk af nationale menneskerettighedsinstitutioner (ENNHRI) og det europæiske netværk af ligestillingsorganer (Equinet) samt deres medlemmer

¹⁵ COM(2022) 716.

¹⁶ Europa-Kommissionen: [Final Report – A thriving civic space for upholding fundamental rights in the EU](#), 19.3.2024.

¹⁷ Rådets forordning (EU) 2020/2093 (EUT L 433I af 22.12.2020, s. 11). I [den flerårige finansielle ramme](#) fastsættes der bestemmelser, som EU's årlige budget skal overholde.

¹⁸ Der blev modtaget svar fra Østrig, Belgien, Bulgarien, Kroatien, Tyskland, Danmark, Estland, Finland, Frankrig, Ungarn, Irland, Italien, Luxembourg, Letland, Malta, Rumænien, Spanien, Sverige, Slovakiet og Slovenien samt Kroatiens og Rumæniens kontaktpunkter for chartret.

- en onlinehøring af gennem FRA's civilsamfundsnetværk, platformen for grundlæggende rettigheder¹⁹
- bidrag fra interessenter modtaget til Kommissionens øvrige aktiviteter, f.eks. i forbindelse med vurderingen af den horisontale grundforudsætning for effektiv anvendelse og gennemførelse af chartret (den horisontale grundforudsætning for chartret)²⁰.

Beretningen om chartret er også en lejlighed til at gøre status over gennemførelsen af strategien for chartret. Følgende fremskridt kan rapporteres fra det forløbne år:

Hvordan er strategien for chartret blevet gennemført i løbet af det seneste år?

- I december 2023 vedtog Kommissionen sin årsberetning for 2023 om anvendelsen af chartret, som havde fokus på **effektiv retsbeskyttelse samt adgang til klage og domstolsprøvelse**²¹.
- I marts 2024 afholdt Kommissionen sammen med Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg et særligt opfølgingsseminar, som samlede interessenter med det formål at udveksle bedste praksis og udfordringer i forbindelse med effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse.
- 26 medlemsstater har udpeget et **kontaktpunkt for chartret** for at fremme den effektive anvendelse af chartret i deres medlemsstat²². Kommissionen har afholdt regelmæssige møder med kontaktpunkterne for chartret og deler relevante oplysninger med dem.
- Kommissionen er fortsat med at udvikle **kurser for EU-ansatte om anvendelse af chartret** i konsekvensanalyser. Den tilbyder et løbende internt kursus om chartret i konsekvensanalyser. Der arbejdes aktuelt med en opdatering af **den operationelle vejledning om hensyntagen til grundlæggende rettigheder i Kommissionens konsekvensanalyser**²³.
- Kommissionen er også i færd med at udarbejde en håndbog for at sikre en sammenhængende og effektiv gennemførelse af de horisontale grundforudsætninger for chartret²⁴, ligesom den er begyndt at afholde offentligt tilgængelige onlinekurser.

¹⁹ [Civil society and the Fundamental Rights Platform | Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder \(europa.eu\)](https://civilsocietyandfundamentalrightsplatform.eu). Der blev modtaget i alt 109 svar i perioden 27.3-13.5.2024 (103 fuldstændige og 6 delvise indlæg). Høringen blev distribueret via FRA's platform for grundlæggende rettigheder til de civilsamfundsorganisationer, der deltager i platformen. For at nå ud til så mange som muligt på nationalt plan blev undersøgelsen også rundsendt inden for de nationale netværk af paraplyorganisationer, der deltager i platformen. Platformen består af over 1 000 civilsamfundsorganisationer, fagforeninger, trosbaserede organisationer, eksperter, der repræsenterer den akademiske verden og forskningsinstitutioner, og individuelle menneskerettighedsforkæmpere. Det er FRA's vigtigste samarbejdsnetværk med civilsamfundet i EU-27 samt Albanien, Serbien og Nordmakedonien.

²⁰ Artikel 15 i forordning (EU) 2021/1060 samt bilag III hertil (forordningen om fælles bestemmelser).

²¹ COM(2022) 716 final og COM(2021) 819 final.

²² Slovenien er den eneste medlemsstat, der ikke har gjort det. Estland deltager i kontaktpunkternes aktiviteter, selv om landet ikke formelt har udpeget et.

²³ https://commission.europa.eu/system/files/2017-09/operational-guidance-fundamental-rights-in-impact-assessments_en.pdf.

²⁴ Artikel 15 i forordningen om fælles bestemmelser samt bilag III hertil.

- Uddannelse af retsvæsenets aktører i anvendelsen af chartret er fortsat inden for rammerne af strategien for uddannelse af retsvæsenets aktører i EU 2021-2024²⁵, og oplysninger om grundlæggende rettigheder kan findes via den europæiske e-justiceportal²⁶ og Kommissionens websted²⁷.
- Sammen med FRA afholdt Kommissionen i december 2023 den første nogensinde **CharterXchange-onlinebegivenhed**, som samlede fagfolk og andre deltagere for at udveksle synspunkter om anvendelsen af chartret²⁸. FRA stiller også sine **charterværktøjer** til rådighed **på de nationale sprog**²⁹.

²⁵ Sikring af retsvæsenets funktion i EU – strategi for uddannelse af retsvæsenets aktører i EU 2021-2024 (COM(2020)).

²⁶ [Den europæiske e-justiceportal – Dine rettigheder \(europa.eu\)](#).

²⁷ [EU's charter om grundlæggende rettigheder – Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

²⁸ [1st Annual EU CharterXchange | Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder \(europa.eu\)](#).

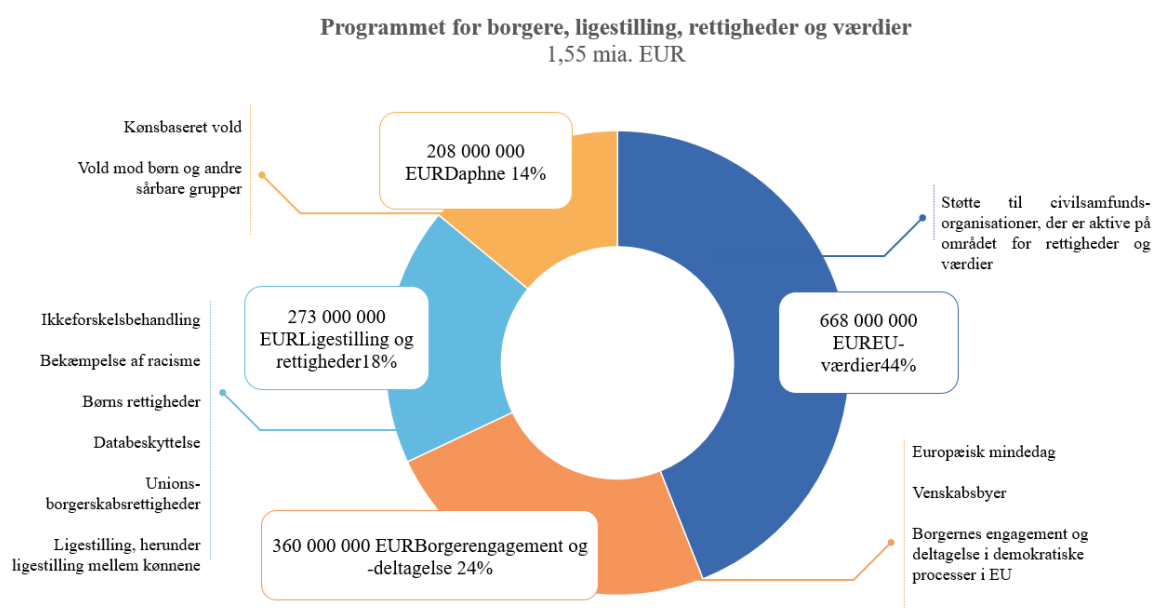
²⁹ [FRA material and resources on the Charter | Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder \(europa.eu\)](#) og [Home | FRA LMS-support \(europa.eu\)](#). Casestudier og e-kurser om chartret findes nu i nye sprogudgaver (bulgarsk, kroatisk, tjekkisk, italiensk, lettisk, polsk, rumænsk, slovensk og slovakisk). Se [Home | FRA LMS support \(europa.eu\)](#), [Charter case studies – Trainer's manual | European Union Agency for Fundamental Rights \(europa.eu\)](#).

2. Fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder inden for rammerne af programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier

2.1. Finansiering til støtte for anvendelsen af grundlæggende rettigheder

Programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier er det eneste EU-finansieringsprogram, der specifikt har til formål at beskytte og fremme de rettigheder og værdier, der er forankret i traktaterne og chartret, for at bevare åbne, rettighedsbaserede, demokratiske, lige og inkluderende samfund, der er baseret på retsstatsprincippet³⁰. Programmet finansierer aktiviteter, der på grundlag af vores fælles værdier, historie og erindring opmuntrer borgerne til demokratisk, medborgerlig og social deltagelse og dyrker det europæiske samfunds rige mangfoldighed, og styrker civilsamfundets kapacitet og fremmer grænseoverskridende samarbejde og tillid.

Budgettet for programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier blev forhøjet betydeligt for perioden 2021-2027 efter et forslag fra Europa-Parlamentet om, at det skulle fordobles til over 1,5 mia. EUR. Dermed blev programmet den største EU-fond, der er dedikeret til at fremme de grundlæggende værdier og grundlæggende rettigheder i Europa og til at styrke en Union med ligestilling, retfærdighed, rettigheder og værdier.

Programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier finansierer en bred vifte af aktører i medlemsstaterne og tredjelande³¹. Programmet støtter navnlig civilsamfundsorganisationer, men de øvrige støttemodtagere omfatter europæiske netværk, offentlige myndigheder (herunder nationale menneskerettighedsinstitutioner, ligestillingsorganer, ombudsmænd og andre organer for grundlæggende rettigheder og nationale databeskyttelsesmyndigheder), byer og kommuner,

³⁰ Forordning (EU) 2021/692, EUT L 156, 5.5.2021, s. 1.

³¹ Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo*, Serbien og Ukraine deltager i programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier i kraft af associeringsaftaler. I juli 2024 var forhandlingerne med Montenegro og Moldova afsluttet som forberedelse til deres deltagelse, mens forhandlingerne med Nordmakedonien om landets deltagelse stadig var i gang. Som fastsat af Europa-Parlamentet og Rådet i artikel 14 i forordning (EU) 2021/692 må tredjelande ikke deltage i indsatsområdet EU-værdier.

den akademiske verden og forskningsinstitutter, tænketanke, internationale organisationer og andre aktører, der er aktive med hensyn til at fremme EU's værdier og rettigheder.

Programmet gennemføres primært ved hjælp af tilskud³², men der kan også tildeles midler gennem udbud til overvågning, kontrol, revision og evaluering af aktiviteter, IT-systemer, undersøgelser, ekspertmøder og kommunikation³³.

Forskellige aktiviteter gennemføres desuden med bidrag fra internationale organisationer som f.eks. OECD, OSCE, Europarådet og UNESCO. Programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier støtter f.eks. det videndelings- og standardiseringsarbejde, der udføres af OSCE's Kontor for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (ODIHR) om hadforbrydelser³⁴.

2.2. Nyt tiltag i programmet for bedre at imødekomme behovene på stedet

Der er indført nye tiltag i programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier for at styrke dets effektivitet og tackle de udfordringer, som interessenterne, herunder navnlig civilsamfundsorganisationerne, har rejst³⁵. Disse omfatter indførelse af finansiel støtte til tredjeparter, udvikling af flerårige arbejdsprogrammer, anvendelse af faste beløb samt oprettelse af et netværk af nationale kontaktpunkter for programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier.

Det nye **indsatsområde EU-værdier**, som har et budget på 668 mio. EUR, har styrket programmets rolle som EU's program til finansiering af civilsamfundsorganisationer, herunder på græsrodsniveau. I løbet af det første gennemførelsesår støttede projekter, der blev finansieret via indkaldelsen af forslag vedrørende EU-værdier, mere end 800 civilsamfundsorganisationer på græsrodsniveau.

Ordningen for finansiel støtte til tredjeparter gør det muligt at udbetale EU-midler med det formål at styrke kapaciteten hos civilsamfundsorganisationer på græsrodsniveau ved at omfordele midler gennem formidlere som f.eks. store civilsamfundsorganisationer, paraplyorganisationer på EU-plan og andre europæiske netværk. Ordningen gør det derfor

³² Tilskud er finansielle bidrag fra Kommissionen til en eller flere modtagere til: at finansiere en foranstaltning, der bidrager til at nå et af EU's politiske mål (tilskud til foranstaltninger – se finansforordningens artikel 180, stk. 2, litra a)), at finansiere driften af et organ, der støtter gennemførelsen af en EU-politik (driftstilskud – finansforordningen artikel 2, nr. 33), og artikel 180, stk. 2, litra b), eller at støtte tredjeparter med henblik på yderligere tildeling til græsrodsorganisationer (omfordelingsordning – se artikel 7, stk. 9, i forordning (EU) 2021/692 om programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier).

³³ Programmet finansierer også teknisk og organisatorisk støtte til gennemførelse af forordning (EU) nr. 211/2011, EUT L 65 af 11.3.2011, s. 1. Udbudsaktiviteterne har f.eks. omfattet afholdelse af en workshop om bekæmpelse af hadefulde tale og hadforbrydelser, gensidige læringsaktiviteter og udveksling af god praksis om ligestilling mellem kønnene, et arrangement om 30 års borgerrettigheder eller Eurobarometerundersøgelser.

³⁴ [Bilag](#) til Kommissionens gennemførelsesafgørelse om finansiering af programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier og vedtagelse af arbejdsprogrammet for 2023-2024. Disse aktiviteter omfatter finansiering til forbedring af den støtte, der er til rådighed for ofre for hadforbrydelser, og retsstrukturernes reaktion på hadforbrydelser.

³⁵ Se f.eks. COM(2022) 716 final, s. 20, hvor der henvises til FRA's målrettede høring af paraplyorganisationer for civilsamfundsorganisationer i EU, sammenfattende rapport, s. 22, og Det Europæiske Borgerforum, *Towards vibrant European civic and democratic space* (2022), s. 37, om de udfordringer, som nogle civilsamfundsorganisationer står over for med hensyn til at få adgang til europæiske strukturfonde.

lettere for mindre organisationer med begrænset erfaring og kapacitet at få adgang til EU-finansiering. Ordningen har hidtil medvirket til at støtte organisationer, der arbejder for at beskytte og fremme EU-værdierne, herunder bekæmpelse af vold³⁶. Den seneste indkaldelse af forslag under indsatsområdet EU-værdier³⁷ har til formål at bidrage til at sikre tilstrækkelig finansiering og sætte civilsamfundsorganisationer i stand til at styrke deres kapacitet og modstandsdygtighed, herunder ved at overvåge og reagere på trusler og angreb.

Ud over omfordelingsordningen fokuserer programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier på øget tilgængelighed og forenkling gennem anvendelse af **flerårige arbejdsprogrammer**, som gør det muligt for potentielle støttemodtagere at udvikle et mere langsigtet perspektiv på de kommende finansieringsmuligheder, samtidig med at fleksibiliteten bevares. Specifikke indkaldelser, der har til formål at støtte civilsamfundsorganisationer, giver desuden mulighed for projekter, der har en længere varighed end gennemsnittet. På samme måde er det med indførelsen af **faste beløb** for størstedelen af indkaldelserne under programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier nu muligt at foretage betalinger afhængigt af på forhånd aftalte resultater.

Programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier fortsætter også med at tildele de traditionelle tilskud til foranstaltninger, navnlig til civilsamfundsorganisationer, samt **driftstilskud** til programmets rammepartnere, som er 73 europæiske netværk, civilsamfundsorganisationer og europæiske tænketanke, der er aktive på EU-plan på området for EU-værdier. Der ydes også driftstilskud til ti netværk på EU-plan, der er aktive på området for rettighederne for personer med handicap.

Programmet omfatter også et netværk af **nationale kontaktpunkter, der er udpeget af medlemsstater**³⁸, og som omfatter 21 medlemsstater. De yder vejledning, information og bistand til potentielle ansøgere, støttemodtagere og interessenter og bidrager til at formidle information og øge programmets synlighed og tilgængelighed. Arrangementer, der organiseres direkte af de nationale kontaktpunkter, når ud til mere end 4 000 personer om året. Kommissionen er også ved at forberede lanceringen af en **kommunikationskampagne** vedrørende programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier i sidste halvår 2024 for at øge offentlighedens kendskab til programmet og fremme finansieringsmuligheder blandt potentielle ansøgere³⁹.

2.3. Resultater og igangværende udvikling

³⁶ Indkaldelse af forslag vedrørende EU-værdier 2022 (CERV-2022-CITIZENS-VALUES), indkaldelse af forslag vedrørende forebyggelse og bekæmpelse af kønsbaseret vold og vold mod børn 2023: opfordring til formidlere (der yder finansiell støtte til tredjepartscivilsamfundsorganisationer) (CERV-2023-DAPHNE) og indkaldelser af forslag til driftstilskud til rammepartnere, der er aktive inden for EU-værdierne.

³⁷ [Calls for proposals | EU Funding & Tenders Portal \(europa.eu\)](#).

³⁸ https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/justice-and-consumers/justice-and-consumers-funding-tenders/funding-programmes/citizens-equality-rights-and-values-programme/cerv-national-contact-points_en.

³⁹ I kampagnen anvendes der en række kommunikationsværktøjer, herunder et websted, traditionelle input og input fra sociale medier, videoer, artikler om vellykkede projekter, pressemeddelelser og et visuelt brandingsystem. Disse værktøjer vil være tilgængelige på alle 24 officielle EU-sprog og i alle 27 medlemsstater.

De foreløbige resultater af de igangværende analyser og tilbagemeldinger fra støttemodtagerne viser, at finansieringen under programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier har en unik karakter. Programmet opfattes som en finansieringsstrøm, der er afgørende for mange støttemodtagende organisationers overlevelse, og som bidrager til at fremme relevante EU-politikker. Programmet opfattes som enestående i dets prioriteter og typer af finansierede aktiviteter, mens der er synergier med andre EU-finansieringsprogrammer. Nogle nye tiltag har ført til større forudsigelighed, fleksibilitet og forenkling i programgennemførelsen. I mange tilfælde finder støttemodtagerne, at direkte EU-finansiering på de områder, der er omfattet af programmet, er den eneste måde, hvorpå man kan sikre tilgængelighed, øge gennemsigtigheden og mindske risikoen for dårlig forvaltning. Fremme og beskyttelse af værdier på europæisk plan kræver desuden tværnationale samarbejdsmechanismer, netværkssamarbejde og gensidige læringsmuligheder, som typisk ikke kan tilbydes af de enkelte medlemsstater. Inden for rammerne af programmet støttes ligeledes projekter og organisationer, der arbejder for at fremme og beskytte rettigheder, uanset støttemodtagernes aktiviteter. Programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier er derfor afgørende for, at EU kan bevare og videreudvikle åbne, rettighedsbaserede, demokratiske, lige og inkluderende samfund, der er baseret på retsstatsprincippet.

Programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier har generelt tiltrukket **væsentlig interesse**. Eksempelvis havde 41 % af respondenterne i FRA's onlinehøring, der er foretaget i forbindelse med denne beretning, ansøgt om og modtaget finansiering under programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier, og yderligere 20 % havde ansøgt, men ikke modtaget finansiering⁴⁰.

Selv om programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier har et højere budget end dets forgængere, er dets omfang stadig ikke fuldt ud i overensstemmelse med efterspørgslen i landene. Nogle indkaldelser af forslag er særligt **overtegnet**, således at kun mellem 8 % og 17 % af ansøgningerne finansieres. Mange fremragende ansøgninger kan ikke finansieres på grund af budgetbegrænsninger.

Indtil videre udgør civilsamfundsorganisationer mere end 60 % af støttemodtagerne. Siden 2021 har næsten 4 000 civilsamfundsorganisationer fra alle medlemsstater modtaget støtte fra programmet. I forbindelse med indkaldelserne af forslag til fremme af civilsamfundsorganisationernes bevidsthed om, kapacitetsopbygning og gennemførelse af chartret⁴¹ er der blevet tildelt over 19 mio. EUR til projekter vedrørende kapacitetsopbygning og bevidstgørelse om chartret, styrkelse af civilsamfundets råderum, støtte til strategiske

⁴⁰ Onlinehøring via platformen for grundlæggende rettigheder, spørgsmål 2: "Har din organisation i løbet af de seneste fem år ansøgt om/modtaget finansiering fra EU-programmer/-fonde?". Programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier var det finansieringsprogram, hvorfra der oftest var blevet modtaget EU-finansiering (41 % af de organisationer, der besvarede spørgsmålet, oplyste, at de havde ansøgt om og modtaget finansiering). Det blev efterfulgt af Erasmus+ (39 %), de tidligere REC- og Europa for Borgerne-programmer (21 %) og programmet for retlige anliggender (11 %).

⁴¹ CERV-2022-CHAR-LITI, CERV-2023-CHAR-LITI og CERV-2024-CHAR-LITI.

retssager⁴², bekæmpelse af hadforbrydelser og hadefuld tale samt beskyttelse af whistleblowere.

Overvågning af indsatsen for civilsamfundets råderum⁴³: Projektet har til formål at fremme demokratiske rettigheder og værdier ved at styrke civilsamfundet. Det vil opbygge et system til overvågning af det miljø, som civilsamfundsorganisationerne arbejder i, på grundlag af FRA's indikatorer. Det vil udvikle en overvågningsmetode og et system for tidlig varsling, som kan advare EU-institutionerne om trusler mod civilsamfundets råderum, samt opbygge landepartnerens overvågningskapacitet.

European Observatory of Online Hate – Forensics⁴⁴ fremmer et sikrere digitalt rum ved at identificere tilfælde af hadefuld tale online ved hjælp af avanceret teknologi. Det samarbejder med retshåndhævende myndigheder og civilsamfundsorganisationer om at sikre et digitalt rum, hvor ytringsfriheden kan trives uden frygt for forskelsbehandling eller misbrug. Projektet har til formål at tilvejebringe nye dataindsamlingsmetoder til at afsløre hadforbrydelser og retsforfølge gerningsmændene.

Styrkelse og fremme af et gunstigt miljø for whistleblowere i EU⁴⁵, et projekt udviklet af otte regionale organisationer under Transparency International, har til formål at styrke gennemførelsen af whistleblowerdirektivet⁴⁶. Det igangværende projekt har til formål at øge offentlighedens, potentielle whistleblowers, civilsamfundsorganisationers, fagforeningers og journalisters viden om whistleblowing, forbedre gennemførelsen og håndhævelsen af lovgivningen om whistleblowing og øge tilgængeligheden af data om whistleblowerrapporter og retspraksis. Disse aktiviteter har til formål at bidrage til direktivets gennemførelse.

Andre projekter, der finansieres under indsatsområdet EU-værdier, har også fokuseret på at støtte gennemførelsen af chartret, f.eks. **MARIO-projektet (mindretal, ansvarlighed, rettigheder, uafhængighed og organisatorisk udvikling)⁴⁷**. Det fremmer de grundlæggende rettigheder ved at yde finansiel støtte og opbygge kapaciteten hos civilsamfundsorganisationer på græsrodsniveau i 11 medlemsstater. Det inddrager 30 000 mennesker fra mindretalssamfund (f.eks. romaer, fordrevne ukrainere og jøder) i uddannelse og fortalervirksomhed, producerer uddannelsesmateriale og yder pro bono-retshjælp.

Et centralt mål for programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier er at skabe effektive og **evidensbaserede svar på nye udfordringer, der underminerer grundlæggende rettigheder, aktivt medborgerskab og EU-værdier**. Programmet har været i stand til at reagere på udfordringer i forbindelse med f.eks. den digitale omstilling og kunstig intelligens med dedikerede indkaldelsesprioriteter. Et eksempel er finansiel støtte til nationale databeskyttelsesmyndigheders aktiviteter for at øge offentlighedens bevidsthed og lette SMV'ers overholdelse af retten til databeskyttelse i den digitale tidsalder.

Covid-19-pandemien skabte betydelige udfordringer for projekter under programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier, hvoraf nogle blev forlænget eller udsat, eller hvor nogle af aktiviteterne blev erstattet. Visse igangværende projekter omhandler endvidere pandemiens virkninger, f.eks. ved at undersøge, hvordan den påvirkede den demokratiske debat

⁴²Projekterne har til formål at styrke CSO'ers, menneskerettighedsforkæmpere, retsvæsenets aktører og uafhængige menneskerettighedsorganers evne til effektivt at engagere sig i praksis for retssager på nationalt og europæisk plan og forbedre adgangen til domstolsprøvelse og håndhævelsen af rettigheder i henhold til EU-retten, herunder chartret.

⁴³[Launching MACS: Monitoring action for civic space | ECNL](#).

⁴⁴[European Observatory of Online Hate \(eooH.eu\)](#).

⁴⁵[EU Funding & Tenders Portal \(europa.eu\)](#). De deltagende organisationer er fra Tyskland, Tjekkiet, Frankrig, Irland, Litauen, Nederlandene, Portugal og Slovakiet.

⁴⁶Direktiv 2019/1937, EUT L 305 af 26.11.2019, s. 17.

⁴⁷[Minorities, Accountability, Rights, Independence and Organizational Development \(MARIO\) – Minority Rights Group](#). De deltagende medlemsstater er Bulgarien, Kroatien, Tjekkiet, Estland, Ungarn, Letland, Litauen, Polen, Rumænien, Slovakiet og Slovenien.

og udøvelsen af de grundlæggende rettigheder. På samme måde har nogle indkaldelser under programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier lagt vægt på at håndtere konsekvenserne af Ruslands angrebskrig mod Ukraine – en målrettet indkaldelse af forslag⁴⁸ omhandlede børns behov og udfordringer i EU og lagde vægt på rettighederne for børn med særlige sårbarheder, herunder børn, der er flygtet fra Ukraine.

Flere projekter under programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier fokuserer på beskyttelse af demokratiske frihedsrettigheder og udøvelse af grundlæggende rettigheder for alle, navnlig personer i de mest sårbare situationer.

Et projekt vedrørende **stærkelse af børns deltagelse i Malta**⁴⁹ har til formål at sætte børn i stand til at deltage i det demokratiske liv, frit udtrykke synspunkter og påvirke beslutninger, der påvirker dem. Projektet har til formål at udvikle en onlineplatform for børns deltagelse, opbygge de politiske beslutningstageres kapacitet til at forbedre børns deltagelse i beslutningstagningen og øge bevidstheden om børns ret til at blive hørt.

Køn og medier – omskrivning af historien: bekæmpelse af kønsstereotyper i medierne i det politiske og offentlige liv⁵⁰: I samarbejde med journalister, mediechefer, journalistsammenslutninger, kønsekspertes, selvregulerende medieorganer, kvinder i det politiske liv, akademikere og den næste generation af mediefolk søger projektet at iværksætte reformer inden for de europæiske medier med hensyn til nyhedskultur og politikker til forbedring af praksis for skildring af kvinder og mænd i det offentlige liv, så brugerne kan træffe mere informerede beslutninger om politisk deltagelse.

De høringer, der blev foretaget til støtte for denne rapport, viser, at Kommissionen fortsat skal fremme adgangen til programmet for potentielle ansøgere og kontinuiteten i finansieringen for støttemodtagerne. Finansieringen bør fortsat være i overensstemmelse med de politiske behov på stedet, og der bør være mulighed for at dække nye og fremspirende behov. I lyset heraf er udvikling af synergier mellem national finansiering og finansiering på EU-plan fra andre EU-finansieringsprogrammer fortsat et centralt mål for at optimere opfyldelsen af de politiske prioriteter for grundlæggende rettigheder.

3. Fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder i kraft af andre EU-finansieringsprogrammer

EU-finansieringen bidrager til at fremme og beskytte de grundlæggende rettigheder på forskellige politikområder. I dette kapitel beskrives de relevante midler, der stilles til rådighed som led i programmet for retlige anliggender, Horisont Europa, Erasmus+, programmet for et digitalt Europa og andre programmer. Der ser også på nye finansieringsmekanismer, der gør EU-finansiering betinget af nationale reformer, og undersøger den horisontale grundforudsætning for chartret med hensyn til at fremme respekten for de grundlæggende rettigheder i forbindelse med gennemførelsen af de EU-fonde, der er omfattet af forordningen om fælles bestemmelser⁵¹.

3.1. Programmet for retlige anliggender

⁴⁸ Barnets rettigheder og børns deltagelse, CERV-2024-CHILD.

⁴⁹ [Empowering Children's Participation in Malta – projekt medfinansieret af EU's program for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier \(CERV\) \(gov.mt\).](#)

⁵⁰ [Rewriting the story: Gender, media and politics – IFJ.](#)

⁵¹ Forordning (EU) 2021/1060 (EUT L 231 af 30.6.2021, s. 159).

Nationale dommere og andre aktører inden for retsvæsenet spiller en vigtig rolle i udviklingen af et europæisk område med retfærdighed baseret på retsstatsprincippet, gensidig anerkendelse, gensidig tillid og retligt samarbejde. Som anerkendt i beretningen om chartret fra 2023 om effektiv retsbeskyttelse og adgang til klage og domstolsprøvelse⁵² spiller de en central rolle med hensyn til at sikre, at enkeltpersoner effektivt kan gøre deres rettigheder gældende, herunder deres grundlæggende rettigheder, i overensstemmelse med chartrets artikel 47-50.

Programmet for retlige anliggender⁵³, som har et samlet budget på 296,8 mio. EUR for 2021-2027, finansierer uddannelse af retsvæsenets aktører og støtter det civil- og strafferetlige samarbejde⁵⁴ og effektiv adgang til klage og domstolsprøvelse for borgere og virksomheder.

Størstedelen af budgettet er afsat til **uddannelse af retsvæsenets aktører**, som gennemføres i overensstemmelse med strategien for uddannelse af retsvæsenets aktører 2021-2024⁵⁵. Indkaldelsen af forslag til tilskud til foranstaltninger til støtte for tværnationale projekter vedrørende uddannelse af retsvæsenets aktører inden for civilret, strafferet eller grundlæggende rettigheder⁵⁶ har til formål at bidrage til en effektiv og sammenhængende anvendelse af EU's civil- og strafferet og grundlæggende rettigheder ved at imødekomme uddannelsesbehovene hos retsvæsenets aktører. Grundlæggende rettigheder er også indarbejdet i uddannelse på andre områder af EU-retten. Der lægges vægt på rettighederne for personer i sårbare situationer (f.eks. personer med handicap, ofre for kønsbaseret vold og vold i hjemmet, racisme og forskelsbehandling på andet grundlag samt børn). Størstedelen af uddannelsesbudgettet tildeles Det Europæiske Netværk for Uddannelse af Dommere og Anklagere⁵⁷. HELP-programmet (Human Rights Education for Legal professionals) medfinansieres af programmet for retlige anliggender.

HELP er udviklet i samarbejde mellem Europarådet, FRA og Kommissionen og er et gratis e-læringskursus om samspillet mellem chartret og den europæiske menneskerettighedskonvention⁵⁸. Formålet er at undervise dommere, anklagere og andre advokater i europæiske standarder for grundlæggende rettigheder og deres anvendelse.

Retfærdighed, grundlæggende rettigheder og kunstig intelligens⁵⁹: I lyset af den seneste udvikling i EU's retlige ramme for kunstig intelligens analyserer dette projekt, hvordan halvautomatisk beslutningstagning anvendes af domstole, offentlige forvaltninger, virksomheder, sundhedspersonale og andre private aktører. Gennem gensidig læring, vejledning og formidling af bedste praksis har projektet til formål at opbygge dommernes

⁵² (COM(2023) 786 final).

⁵³ [Justice Programme – Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

⁵⁴ JUST-2021-JCOO, JUST-2022-JCOO, JUST-2023-JCOO og JUST-2024-JCOO.

⁵⁵ COM(2020) 713 final.

⁵⁶ JUST-2021-JTRA, JUST-2022-JTRA, JUST-2023-JTRA, JUST-2024-JTRA.

⁵⁷ Medlemmerne af Det Europæiske Netværk for Uddannelse af Dommere og Anklagere (EJTN) repræsenterer medlemsstaternes uddannelsesinstitutioner for retsvæsenets aktører og internationale organisationer. EJTN fremmer uddannelsesprogrammer med en europæisk dimension for medlemmer af retsvæsenet i Europa. Uddannelseskataloget dækker emner som "Menneskerettigheder og adgang til klage og domstolsprøvelse", "Mindreåriges grundlæggende rettigheder i strafferetssystemet", "Anvendelse og virkning af EU's charter om grundlæggende rettigheder i nationale retssager" og digitalisering ("Ytringsfrihed i den digitale tidsalder", "Kunstig intelligens og databeskyttelse", "Grænseoverskridende udveksling af elektronisk bevismateriale") [European Judicial Training Network \(EJTN\)](#).

⁵⁸ [Home | Council of Europe HELP \(coe.int\)](#).

⁵⁹ [JuLIA Project | JuLIA \(julia-project.eu\)](#).

forståelse af algoritmisk beslutningstagning og dens konsekvenser for retten til en retfærdig rettergang, ikkeforskelsbehandling og andre grundlæggende rettigheder.

Indkaldelsen af forslag til tilskud til foranstaltninger til støtte for tværnationale projekter inden for e-justice, ofres rettigheder og proceduremæssige rettigheder⁶⁰ har til formål at sikre en effektiv gennemførelse af EU-retten om **proceduremæssige rettigheder og ofres rettigheder** og de dermed forbundne grundlæggende rettigheder (chartrets artikel 47 og 48). Under indkaldelsen finansierer Kommissionen projekter, der letter ikkediskriminerende adgang til klage og domstolsprøvelse for alle og effektiv retsbeskyttelse, herunder ad elektronisk vej (**e-justice**). Der fokuseres på at fremme effektive og retfærdige straffesager og de tilknyttede civile retssager for så vidt angår ofre for kriminalitet. Indkaldelsen omfatter overvågnings- og kapacitetsopbygningsaktiviteter, der har til formål at sikre en effektiv gennemførelse af rettighederne for alle ofre for kriminalitet og af mistænkte og tiltalte proceduremæssige rettigheder i straffesager⁶¹.

DigiRIGHTS – DIGitalisering af retten til et forsvar⁶²: Det igangværende projekt samler forskningspersonale fra seks universiteter for at kortlægge og vurdere praksis med hensyn til digitalisering af de proceduremæssige rettigheder i straffesager. Med fokus på retten til tolkning, oversættelse, adgang til sagsakterne, juridisk bistand og retshjælp og retten til at være til stede under retssagen vil projektet udvikle retningslinjer for at sikre ækvivalens mellem proceduremæssige rettigheder offline og online.

Infovictims III⁶³: Projektet fokuserede på at styrke ofres ret til information ved at sikre tilgængeligheden af enkle og tilgængelige oplysninger om de rettigheder, der gives i henhold til direktivet om ofres rettigheder, på ofrenes modersmål og gennem brugervenlige websteder og informative apps.

Programmet for retlige anliggender yder også støtte til undersøgelser, ekspertgrupper og arrangementer samt **den europæiske e-justiceportal**⁶⁴, en kvikskranke for oplysninger vedrørende retsvæsenet i EU. Portalen indeholder omfattende oplysninger om grundlæggende rettigheder⁶⁵, værktøjet "Gælder chartret for min sag?" og en vejledning om chartret samt **den europæiske uddannelsesplatform**⁶⁶.

Ud over tilskud til foranstaltninger i forbindelse med individuelle projekter yder Kommissionen driftstilskud til udvalgte interessenter for at støtte deres effektive gennemførelse under programmet for retlige anliggender.

Det europæiske netværk for ofres rettigheder har med succes udviklet effektive midler til samarbejde og koordinering mellem fagfolk i medlemsstaterne inden for ofres rettigheder med fokus på grænseoverskridende

⁶⁰JUST-2021-JACC, JUST-2021-EJUSTICE, JUST-2022-EJUSTICE og JUST-2023-JACC-EJUSTICE. Der ydes tilskud til foranstaltninger og driftstilskud i forbindelse med denne indkaldelse. Siden 2023 er der blevet tildelt tilskud til foranstaltninger to gange om året.

⁶¹ Et af de specifikke mål for prioriteten vedrørende ofres rettigheder er at bidrage til en effektiv og sammenhængende anvendelse af gældende EU-ret på området for kriminalitetsofres rettigheder i overensstemmelse med prioriteterne i EU-strategien for ofres rettigheder (2020-2025).

⁶² [Home | The DigiRIGHTS Project](#). Projektet løber fra december 2022 til februar 2025, og de deltagende universiteter er KU Leuven, Tartu Universitet, Göttingen Universitet, Genova Universitet, Zagreb Universitet og Luxembourg Universitet.

⁶³ [Infovictims III – Victim Support Europe \(victim-support.eu\)](#). Projektet blev gennemført i perioden 1.11.2020-31.12.2022.

⁶⁴ [Den europæiske e-justiceportal \(europa.eu\)](#).

⁶⁵ [Den europæiske e-justiceportal – Grundlæggende rettigheder \(europa.eu\)](#).

⁶⁶ [About the Platform | European Training Platform \(europa.eu\)](#).

sager. Dette har bidraget væsentligt til at forbedre metoderne til gennemførelse af EU-retten og har forbedret ofrenes adgang til deres rettigheder på et ikkediskriminerende grundlag.

3.2. Programmet for et digitalt Europa

Initiativer vedrørende digitalisering af retsvæsenet⁶⁷ finansieres delvist af programmet for et digitalt Europa⁶⁸, som fokuserer på vedligeholdelse og udvikling af EU's digitale kapacitet på centrale områder, herunder kunstig intelligens (AI), cybersikkerhed og teknologier til sektorer som f.eks. energi, klimaændringer og miljø, fremstilling, landbrug og sundhedspleje. Programmet for et digitalt Europa er f.eks. blevet anvendt til at finansiere initiativer til støtte for forberedelsen og gennemførelsen af **retsakten om kunstig intelligens**⁶⁹.

Der er også afsat midler fra programmet for et digitalt Europa til at støtte gennemførelsen af **strategien for et bedre internet for børn (BIK+)**⁷⁰, som bidrager til anvendelsen af børns rettigheder som forankret i chartrets artikel 24. Midlerne fra programmet for et digitalt Europa anvendes til at finansiere netværket af Safer Internet-centre i medlemsstaterne og BIK-plattformen, som øger bevidstheden om børns og unges digitale rettigheder. Centrene giver offentligheden mulighed for anonymt at indberette materiale med seksuelt misbrug af børn, og rådgiver børn om, hvordan de skal håndtere skadeligt onlineindhold. Programmet for et digitalt Europa er også blevet anvendt til at støtte gennemførelsen af **direktivet om webtilgængelighed**⁷¹ og udviklingen af standarder for digital tilgængelighed, der bidrager til anvendelsen af chartrets artikel 25 om ældres rettigheder og artikel 26 om integration af personer med handicap.

Desinformation og misinformation truer med at underminere alles ret til at modtage eller meddele oplysninger eller tanker uden indblanding fra offentlig myndighed som nedfældet i chartrets artikel 11, stk. 1. Gennem programmet for et digitalt Europa støtter Kommissionen arbejdet i **Det Europæiske Observationscenter for Digitale Medier**⁷² (EDMO) og dets netværk af 14 nationale eller multinationale knudepunkter, som er aktive i 28 EU- og EØS-lande. Netværket styrker – på europæisk og lokalt plan – samarbejdet inden for et fællesskab af interessenter, der bekæmper desinformation på internettet.

3.3. Et Kreativt Europa

⁶⁷ e-CODEX (forordning (EU) 2022/850) er et redskab til at sikre, at retssystemerne kan samarbejde effektivt på en digital måde. Det blev udviklet af et konsortium af medlemsstater og organisationer med finansiering fra programmet for et digitalt Europa. Programmet for et digitalt Europa er også blevet anvendt til at finansiere IT-udviklingsarbejde i forbindelse med andre nylige lovgivningsinitiativer, herunder forordning (EU) 2023/2844, forordningen om digitalisering af forkyndelse af dokumenter og forordningen om bevisoptagelse, og samarbejdsplatformen for fælles efterforskningshold.

⁶⁸ [Programmet for et digitalt Europa | Europas digitale fremtid i støbeskeen \(europa.eu\)](#).

⁶⁹ De finansierede foranstaltninger omfatter foranstaltninger, der skal hjælpe virksomheder, navnlig SMV'er, med at overholde forordningen, udvikling af en EU-database til registrering af højrisiko-AI-systemer og en pilotforanstaltning til oprettelse af EU-prøvningsfaciliteter inden for kunstig intelligens. Se forordning (EU) 2024/1689 (EUT L, 2024/1689, 12.7.2024). Forordningen vil sikre et højt beskyttelsesniveau for de grundlæggende rettigheder, herunder ved at imødegå risikoen for fejlagtige eller partiske afgørelser baseret på kunstig intelligens.

⁷⁰ COM(2022) 212 final, [Home – BIK Portal \(betterinternetforkids.eu\)](#).

⁷¹ Direktiv (EU) 2016/2102 (EUT L 327 af 2.12.2016, s. 1).

⁷² [EDMO – United against disinformation](#).

Programmet Et Kreativt Europa yder finansiering til fremme af kulturel og sproglig mangfoldighed, fremme af kunstneriske udtryksformer og styrkelse af de kreative industriers økonomiske potentiale⁷³. Programmets mål bidrager til at fremme ikkeforskelsbehandling, ligestilling mellem kvinder og mænd samt kulturel og sproglig mangfoldighed⁷⁴ som nedfældet i chartrets artikel 21, 22 og 23. Kommissionen har støttet projekter inden for mediesektoren, der bidrager til at fremme mediefrihed og -pluralisme (chartrets artikel 11, stk. 2).

Under **Nyhedsinitiativet**⁷⁵ er mediefrihed og -pluralisme blevet støttet gennem tildeling af tilskud til medieforetagender, der bidrager til et velfungerende demokrati (f.eks. lokale, samfundsbaseede og undersøgende medier). Der er også ydet støtte til projekter som f.eks. "**EU-dækkende mekanisme for hurtig reaktion på krænkelser af presse- og mediefriheden**", et tiltag, der har fokus på at spore og rapportere om krænkelser af presse- og mediefriheden og yde praktisk støtte til journalister i form af rådgivning og juridisk bistand samt tilbyde husly og logistisk bistand.

Et andet fokusområde i programmet Et Kreativt Europa er overvågning af mediepluralisme og -ejerskab gennem undersøgelser til støtte for forslag til lovgivning, f.eks. **den europæiske forordning om mediefrihed**⁷⁶. Der er også blevet ydet støtte til styrkelse af mediernes økonomiske modstandsdygtighed gennem nye tiltag, der skal hjælpe dem med at øge deres indtægter. Medieorganisationer kan modtage uddannelse, udvikle forretningsmodeller sammen eller betale for redaktionelt arbejde⁷⁷.

Beslutninger på EU-plan påvirker menneskers liv, men bliver ofte underrapporteret i medierne. Under budgetposten "**Multimedieaktioner**"⁷⁸ er der blevet stillet midler til rådighed for medieorganisationer og nationale pressebureauer med det formål at tilvejebringe uafhængige oplysninger. Finansieringen kan f.eks. hjælpe med at målrette indsatsen mod områder, hvor mediepluralismen er lav, og bidrage til at fremme alles ret til at modtage og formidle information i en situation, hvor 64 % af borgerne mener, at de ikke er tilstrækkeligt informeret om europæiske spørgsmål. Mediernes tilgængelighed og pluralisme er også blevet støttet gennem projekter, der har til formål at **bekæmpe fremkomsten af nyhedsorkener og hjælpe uafhængige mediefolk** fra Rusland og Belarus, der er blevet forvist til EU, efter at Rusland indledte sin angrebskrig mod Ukraine.

Europe Beyond Access⁷⁹ er et stort samarbejdsprojekt med ti partnere, der støtter kunstnere med handicap. Projektet støtter tværnational skabelse og udbredelse, kapacitetsopbygning og institutionel læring med det formål at udrydde diskrimination på grund af handicap på Europas kulturelle arena.

3.4. Erasmus+

⁷³ [Creative Europe – Culture and Creativity \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁷⁴ Forordning (EU) 2021/818 (EUT L 189 af 28.5.2021, s. 34), betragtning 2 og 61.

⁷⁵ [The 'News Initiative' | Europas digitale fremtid i støbeskeen \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁷⁶ Den europæiske forordning om mediefrihed har til formål at gøre det lettere for medietjenester at operere på tværs af EU's indre grænser og give journalister og medier mulighed for at udføre deres opgaver i fuld uafhængighed. Forordning (EU) 2024/1083 (EUT L, 2024/1083, 17.4.2024).

⁷⁷ [Tredje generation af EU-støttede journalistiske partnerskaber klar til at hjælpe nyhedssektoren | Europas digitale fremtid i støbeskeen \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁷⁸ [Multimedia Actions | Europas digitale fremtid i støbeskeen \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁷⁹ [Europe Beyond Access – Disability Arts International](https://europa.eu). Det igangværende projekt bygger på den første generation af Europe Beyond Access, som løb fra 2018 til 2023.

Erasmus+-programmet tilskynder unge til at deltage i det demokratiske liv, herunder ved at støtte aktiviteter, der bidrager til uddannelse i medborgerskab, og projekter, der har til formål at øge engagementet i civilsamfundsaktiviteter⁸⁰. På disse områder er programmet en værdifuld finansieringskilde for civilsamfundsorganisationer⁸¹.

I henhold til Erasmus+-forordningen⁸² bidrager programmet navnlig til respekten for den akademiske frihed, der er nedfældet i chartrets artikel 13. I mindre grad søger programmet at sikre respekt for andre grundlæggende rettigheder, herunder retten til ligestilling og ikkeforskelsbehandling, med fokus på grundlæggende rettigheder i visse foranstaltninger⁸³. Det drejer sig bl.a. om **Erasmus+-aktiviteter med henblik på unges samfundsdeltagelse**, som støtter projekter uden for det formelle uddannelsessystem og tilskynder til deltagelse i det demokratiske liv⁸⁴. **Erasmus+-projekter vedrørende samarbejde mellem organisationer og institutioner** forventes yderligere at styrke uddannelsessystemernes og ungdomspolitikernes svar på de aktuelle udfordringer, herunder på området for grundlæggende rettigheder⁸⁵.

Erasmus+-initiativet Europauniversiteter finansierer alliancer mellem videregående uddannelsesinstitutioner. De gør det muligt for studerende og universitetspersonale at studere på tværs af lande, sprog, sektorer og fag og drage fordel af forskellig viden. Ved at etablere langsigtede strategiske alliancer mellem europæiske universiteter har projektet til formål at fremme europæiske værdier og europæisk identitet samt topkvalitet inden for videnskab og inklusion⁸⁶.

Erasmus+-lærerakademier finansierer projekter, der har til formål at udvikle læreruddannelsen og tilskynde til udvikling af kurser, moduler og andre læringsmuligheder om fælles værdier, aktivt medborgerskab og deltagelse.

Jean Monnet-aktioner under Erasmus+ har især været medvirkende til at fremme grundlæggende rettigheder gennem undervisning, læring og forskning.

Talrige **Jean Monnet-projekter** bringer undervisning i grundlæggende rettigheder ind i klasseværelserne ved at give en generel introduktion til chartret og de grundlæggende rettigheder⁸⁷ og ved at fokusere på specifikke aspekter af de grundlæggende rettigheder f.eks. retten til at oprette og drive egen virksomhed, ikkeforskelsbehandling og ligestilling mellem kvinder og mænd, kulturel og sproglig mangfoldighed,

⁸⁰ Forordning (EU) 2021/817 (EUT L 189 af 28.5.2021), betragtning 28.

⁸¹ I FRA's onlinehøring, der blev gennemført via platformen for grundlæggende rettigheder, besvarede 39 % af de adspurgte civilsamfundsorganisationer spørgsmål 2 ("Har din organisation i løbet af de seneste fem år ansøgt om/modtaget finansiering fra EU-programmer/-fonde?") med, at de havde ansøgt om og modtaget støtte fra Erasmus+.

⁸² Forordning (EU) 2021/817 (EUT L 189 af 28.5.2021), betragtning 64.

⁸³ På Erasmus+-platformen til projektresultater beskrives 605 projekter med fokus på grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet generelt siden starten af det nuværende Erasmus+-program i 2021.

⁸⁴ Programguiden for Erasmus+ 2024, s. 180.

⁸⁵ Programguiden for Erasmus+ 2024, s. 226.

⁸⁶ [Erasmus+-initiativet Europauniversiteter](#).

⁸⁷ Disse omfatter et Jean Monnet-professorat på Spaniens nationale universitet for fjernundervisning om integration gennem EU's grundlæggende rettigheder (2022-2025) og flere Jean Monnet-moduler på institutioner som f.eks. universitetet i Ljubljana om EU's charter om grundlæggende rettigheder fra et antropologisk perspektiv (2024-2027), eCampus-universitetet i Italien om historien om EU's værdier og EU's charter om grundlæggende rettigheder (2022-2025), universitetet i Lissabon om grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet som europæiske værdier i en global verden efter konferencen om Europas fremtid (2022-2025), det nationale og Kapodistrian-universitetet i Athen om retsstatsprincippet og beskyttelse af grundlæggende rettigheder i EU (2023-2026) og universitetet i Salerno om aktivering af EU's rettigheder: de grundlæggende menneskerettigheders fortid og nutid (2022-2025).

miljøbeskyttelse og grundlæggende rettigheder i den digitale verden⁸⁸. Nogle projekter forbereder desuden lande på EU-tiltrædelse⁸⁹ eller tilskynder dem til at lade sig inspirere af EU's ramme for grundlæggende rettigheder andre steder i verden.

Erasmus+-programmets muligheder kan også udnyttes af projekter, der opererer i tredjelande i partnerskab med EU-institutioner.

ACT – virtuelle udvekslinger for aktivt medborgerskab⁹⁰ sigter mod at udvikle aktivt medborgerskab, frihed, tolerance og ikkeforskelsbehandling ved at forbinde studerende og universitetspersonale i de europæiske og sydlige nabolande gennem formelle og uformelle onlineaktiviteter. Projektet inddrager unge europæere og deres jævnaldrende fra Palæstina, Libanon, Libyen, Marokko og Tunesien.

For at fremme lige muligheder og mangfoldighed er der udviklet en ramme for inklusionsforanstaltninger samt en specifik strategi for inklusion og mangfoldighed for at støtte lettere adgang til finansiering for en bredere vifte af organisationer og ansøgere⁹¹. De nationale agenturer skal desuden udarbejde inklusions- og mangfoldighedsplaner, og der stilles målrettet støtte til rådighed for organisationer og deltagere med færre muligheder.

3.5. Horisont Europa

Horisont Europa, rammeprogrammet for forskning og innovation, har et samlet budget på 95,5 mia. EUR⁹² og har til formål at styrke EU's videnskabelige og teknologiske grundlag. Det garanterer videnskabelig topkvalitet og fremmer respekten for den akademiske frihed, der er nedfældet i chartrets artikel 13, i alle EU-lande og tredjelande, der modtager midler fra programmet⁹³. Forskningssemnerne bør fremme en menneskecentreret tilgang baseret på respekt for de grundlæggende rettigheder og i overensstemmelse med etiske og samfundsmæssige

⁸⁸ Jean Monnet-moduler ved universitetet i Maribor om grundlæggende rettigheder i EU's erhvervslovgivning og -politik (2022-2025), universitetet i Torino om grundlæggende rettigheder i Europa: styrkelse af kulturel følsomhed for inklusion (2023-2026), det katolske universitet i Louvain om undersøgelser af EU's digitale rettigheder, lovgivning og design (om grundlæggende rettigheder i onlinemiljøet) (2022-2025) og universitetet i Osijek om EU og ligestilling mellem kønnene (2023-2026) samt Jean Monnet-professoratet om europæiske grønne rettigheder: omformning af de grundlæggende rettigheder for de næste generationer på Suor Orsola Benincasa-universitetet i Napoli (2022-2025).

⁸⁹ Som f.eks. Jean Monnet-professoratet om EU's standarder for ytrings- og informationsfrihed ved Sumy State University i Ukraine (2023-2026).

⁹⁰ [ACT Project \(project-act.eu\)](https://project-act.eu).

⁹¹ Retningslinjer for gennemførelsen – Erasmus+ og Det Europæiske Solidaritetskorp – strategi for inklusion og mangfoldighed 2021, [Retningslinjer for gennemførelsen – Erasmus+ og Det Europæiske Solidaritetskorp – strategi for inklusion og mangfoldighed – Erasmus+ \(europa.eu\)](https://europa.eu/erasmus-plus/retningslinjer-for-gennemforelsen-erasmus-og-det-europaeiske-solidaritetskorp-strategi-for-inklusion-og-mangfoldighed-erasmus). Ifølge programguiden for Erasmus+ 2024 er kernen i programmet "at nå ud til dem, der har færre muligheder", og der henvises til unge "personer, der af økonomiske, sociale, kulturelle, geografiske eller sundhedsmæssige årsager, på grund af deres migrantbaggrund eller af årsager såsom handicap eller uddannelsesmæssige vanskeligheder eller af andre årsager, herunder en årsag, der kan give anledning til forskelsbehandling i henhold til artikel 21 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, støder på hindringer, der forhindrer dem i at få effektiv adgang til muligheder under programmet". Programguiden for Erasmus+ 2024, s. 4.

⁹² Der blev foretaget en budgetnedskæring i 2023 på 2,1 mia. EUR i forbindelse med midtvejsevalueringen af FFR. Budgettet omfatter 5,4 mia. EUR fra Next Generation EU-instrumentet, som navnlig skal støtte den grønne og den digitale genopretning efter covid-19-krisen.

⁹³ Programmet bidrager også til anvendelsen af retten til respekt for privatlivet, beskyttelse af personoplysninger, en persons fysiske og mentale integritet, ikkeforskelsbehandling og behovet for at sikre beskyttelse af miljøet og et højt sundhedsbeskyttelsesniveau som nedfældet i chartret (se artikel 19, stk. 1, i forordning (EU) 2021/695 (EUT L 170 af 12.5.2021, s. 1)).

værdier. Disse ligger til grund for hver af programmets tre søjler: videnskabelig topkvalitet, globale udfordringer og europæisk industriel konkurrenceevne og et innovativt Europa.

Under søjle II⁹⁴ om globale udfordringer og europæisk industriel konkurrenceevne sigter forsknings- og innovationsaktiviteterne vedrørende **Sundhed** mod at udvikle løsninger til mere effektiv fremme af sundhed som omhandlet i chartrets artikel 35, samtidig med at der tages hensyn til etik, beskyttelse af den menneskelige værdighed, ligestilling mellem kønnene og etniske aspekter samt dårligt stillede og sårbare personers behov.

I projektet vedrørende **fleksible tilgange til sundhedsfremme gennem finansiering**⁹⁵ analyseres finansieringsmekanismerne for sundhedspleje i Europa, og det vurderes, om de kan håndtere nye situationer. Udfordringerne omfatter den aldrende befolkning og det stigende pres på sundhedsbudgetterne som følge af teknologisk innovation. Projektet omfatter en vurdering af lighed og effektivitet i forbindelse med alternative løsninger.

Flere forskningsprojekter om "**Kultur, kreativitet og inkluderende samfundet**" sigter mod at øge gennemsigtigheden, tilgængeligheden, effektiviteten og legitimiteten af **demokratisk regeringsførelse** og at øge **retssystemernes effektivitet** baseret på retsvæsenets uafhængighed og retfærdige, effektive og gennemsigtige procedurer i civil- og strafferetlige sager.

Forskningsaktiviteter under overskriften "**Civilsikkerhed for samfundet**" har fokuseret på at forbedre **cybersikkerhed, privatlivets fred på internettet og beskyttelse af personoplysninger**, skabe et sikrere rum for børn online ved at udvikle innovative værktøjer, der kan bidrage til at forebygge seksuelt misbrug og seksuel udnyttelse af børn og bekæmpe udbredelsen af falske og skadelige oplysninger for at sikre demokratisk, social og økonomisk stabilitet⁹⁶. De omfatter projekter om begrænsning af virkningerne af katastrofer, uanset om der er tale om naturkatastrofer eller menneskeskabte, som kan udgøre en risiko for samfundsmæssige funktioner og kritiske infrastrukturer inden for sundhed, fødevarer, drikkevand, sikkerhed eller forvaltning.

VANGUARD-projektet om avancerede teknologiske løsninger kombineret med samfundsorienteret forståelse og bevidsthed om at standse menneskehandel⁹⁷ har til formål at bekæmpe menneskehandel gennem udvikling af teknologiske løsninger, bevidstgørelse og uddannelse med henblik på at bryde menneskehandelskæder på et tidligt tidspunkt og bekæmpe straffrihedskulturen. Projektet har til formål at give et bedre efterretningsbillede af menneskehandel med fokus på menneskehandel med henblik på seksuel udnyttelse, udnyttelse som arbejdskraft og tvungen kriminalitet.

I forbindelse med forskningsaktiviteter under overskriften "**Det digitale område, industri og rummet**" kræves det endvidere, at der sørges for **sikkerheden og den samfunds- og miljømæssige fornuft i de AI-baserede applikationer**, og at risikoen for ondsindet brug og

⁹⁴ Se bilag I til Rådets afgørelse 2021/764 (EUT L 167I af 12.5.2021, s. 1).

⁹⁵ [Flexible Approaches to Support Health through financing | FLASH | Project | Fact sheet | HORIZON | CORDIS | Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

⁹⁶ Projekt om et sikrere rum for børn online: [Creating a safer space for children online – Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

⁹⁷ [adVANCED technoloGical solutions coupled with societal-oriented Understanding and AwaReness for Disrupting trafficking in human beings | VANGUARD | Project | Fact sheet | HORIZON | CORDIS | Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

utilsigtet **forskelsbehandling på grundlag af køn, race eller handicap** afbødes. Der forskes også i, hvordan man kan opretholde et troværdigt informationsmiljø, hvor den enkelte har mulighed for at genkende forsøg på at manipulere samfundsdebatten.

Endelig omhandler forskning under overskriften "**Fødevarer, bioøkonomi, naturressourcer, landbrug og miljø**" mulighederne for at udnytte potentialet i forskning og innovation til at garantere produktionen af **sikker og sund mad**, fremme **bæredygtig praksis** inden for landbrug, akvakultur, fiskeri og skovbrug, sikre adgang til **rent vand og ren jord og luft** for alle, rense have, oceaner og indre farvande samt bevare og genoprette miljøet.

Projektet vedrørende **det europæiske biodiversitetspartnerskab**⁹⁸ støtter en vellykket gennemførelse af EU's biodiversitetsstrategi for 2030. Det samler 75 organisationer fra 37 lande, herunder miljømyndigheder, ministerier, finansieringsorganisationer og miljøbeskyttelsesagenturer, og har til formål at forbedre overvågningen, udvide evidensgrundlaget og skabe et forretningsgrundlag for bevarelse.

3.6. Den fælles landbrugspolitik

Den fælles landbrugspolitik støttes af to fonde: **Den Europæiske Garantifond for Landbruget** og **Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne**⁹⁹. For første gang har den fælles landbrugspolitik et specifikt mål om ligestilling mellem kønnene og kvinders deltagelse i landbruget, og den bidrager derved til anvendelsen af ligestilling mellem kvinder og mænd som fastsat i chartrets artikel 23¹⁰⁰. I de fleste medlemsstater deltager kvinderettighedsorganisationer i overvågningsudvalgene for deres strategiske planer under den fælles landbrugspolitik. Det gælder f.eks. **Spanien**, som har medtaget et supplement til den supplerende indkomststøtte til unge landbrugere for unge kvindelige landbrugere, mens **Irland** har ydet større støtte til kvinder under sin ordning for kapitalinvesteringer på bedrifterne.

Den fælles landbrugspolitik bidrager til anvendelsen af arbejdstagernes ret til retfærdige og rimelige arbejdsvilkår, som er fastsat i chartrets artikel 31. Dette sker gennem en mekanisme for social konditionalitet, som fører til en reduktion af betalingerne under den fælles landbrugspolitik, hvis landbrugerne overtræder EU-lovgivningen på dette område¹⁰¹. I visse sektorer kan der ydes finansiel støtte til forbedring af landbrugernes vilkår.

Projektet **EmpowerUs (grøn omstilling gennem kystsamfund)**¹⁰² sigter mod at sætte kystsamfundene i stand til at omstille sig til en mere modstandsdygtig, inklusiv og bæredygtig kystudvikling ved at tackle udfordringer

⁹⁸ [The European Biodiversity Partnership | Biodiversa-plus | Project | Fact sheet | HORIZON | CORDIS | Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

⁹⁹ [Støtte gennem den fælles landbrugspolitik – Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

¹⁰⁰ Gennemførelsen af den fælles landbrugspolitik for 2023-2027 er først påbegyndt for nylig, og de første resultater kan forventes i begyndelsen af 2026.

¹⁰¹ Social konditionalitet vedrører direktiv (EU) 2019/1152 om gennemsigtige og forudsigelige arbejdsvilkår og to direktiver om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen (rammedirektiv 89/391/EØF og direktiv 2009/104/EF). Mekanismen baseres på systemer, der er indført i henhold til EU's sociallovgivning. De nationale myndigheder skal rapportere til de nationale betalingsorganer for landbruget om resultaterne og eventuelle sanktioner i forbindelse med enhver opfølgning på betalinger under den fælles landbrugspolitik. Medlemsstaterne skal sikre, at mekanismen er på plads senest i 2025. Seks medlemsstater har allerede gennemført mekanismen (Frankrig, Østrig, Luxembourg, Italien, Spanien og Portugal).

¹⁰² [The European Biodiversity Partnership | Biodiversa-plus | Project | Fact sheet | HORIZON | CORDIS | Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

i forbindelse med klimaændringer og traditionel og kulturel praksis. Et netværk af seks laboratorier på tværs af EU's kystregioner vil fremme en grønnere fremtid.

3.7. Genopretnings- og resiliensfaciliteten, det tekniske støtteinstrument og InvestEU-programmet

Med genopretnings- og resiliensfaciliteten¹⁰³ har EU skabt en ny generation af fonde, hvis udbetaling er knyttet til opfyldelsen af specifikke målsætninger og mål. Genopretnings- og resiliensfaciliteten stiller midler til rådighed for medlemsstaterne for at gøre deres økonomier mere bæredygtige, modstandsdygtige og forberedte på den grønne og den digitale omstilling. Foranstaltningerne tager fat på de udfordringer, der er identificeret inden for rammerne af det europæiske semester for samordning af den økonomiske politik og socialpolitikken. Genopretnings- og resiliensfaciliteten gennemfører også **REPowerEU-planen** – reaktionen på de socioøkonomiske vanskeligheder og forstyrrelserne på energimarkedet som følge af Ruslands invasion af Ukraine.

Genopretnings- og resiliensfaciliteten er bygget på seks søjler: grøn omstilling, digital omstilling, intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst, social og territorial samhørighed, sundhed og økonomisk, social og institutionel resiliens samt politikker for den kommende generation¹⁰⁴. Gennem denne brede vifte af områder bidrager faciliteten til at fremme, beskytte og håndhæve forskellige grundlæggende rettigheder.

Chartrets artikel 37 om miljøbeskyttelse: Genopretnings- og resiliensfaciliteten bidrager til at integrere et højt miljøbeskyttelsesniveau og forbedringen af miljøkvaliteten i Unionens politikker. I henhold til forordningen om genopretnings- og resiliensfaciliteten skal hver medlemsstat afsætte mindst 37 % af sin finansiering fra genopretnings- og resiliensfaciliteten til foranstaltninger, der bidrager til klimamålene. Alle foranstaltninger skal overholde princippet om "ikke at gøre væsentlig skade". Reformene har omfattet installation af yderligere kapacitet til produktion af vedvarende energi og beskyttelsesforanstaltninger mod oversvømmelser, naturbrande og andre naturkatastrofer.

Chartrets artikel 47 om adgang til effektive retsmidler og til en upartisk domstol: Genopretnings- og resiliensfaciliteten støtter foranstaltninger, der har til formål at øge retssystemernes effektivitet, kvalitet og uafhængighed. De relevante investeringer har omfattet digitalisering af retssystemerne, forbedret retlig infrastruktur og uddannelse af retsvæsenets aktører. **Malta** har udviklet sikre digitale løsninger for at forenkle retsprocesserne og forbedre adgangen til klage og domstolsprøvelse. **Kroatien** har truffet foranstaltninger til at nedbringe efterslæbet, afkorte civil- og handelsretlige sager og styrke en gennemsigtig og effektiv sagsbehandling.

Instrumentet for teknisk støtte (TSI) supplerer ovennævnte foranstaltninger til håndtering af covid-19-pandemiens økonomiske konsekvenser ved at forbedre de nationale institutioners kapacitet til at gennemføre reformer og lette udvekslingen af bedste praksis¹⁰⁵. Inden for reformer af retsvæsenet er der ydet støtte til 27 projekter i 15 medlemsstater om **retsvæsenets tilgængelighed og digitalisering** (onlineværktøjer, retshjælp og indsamling af data),

¹⁰³ Genopretnings- og resiliensfaciliteten er et midlertidigt finansieringsinstrument, der blev oprettet i 2021 for at imødegå covid-19-pandemiens økonomiske og sociale konsekvenser ved at finansiere reformer og investeringer. Forordning (EU) 2021/241 (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17).

¹⁰⁴ [Recovery and Resilience Scoreboard \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard).

¹⁰⁵ Europa-Kommissionen yder teknisk ekspertise til medlemsstaterne med henblik på udformning og gennemførelse af reformer. Se [Instrumentet for teknisk støtte \(TSI\) \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/economy_finance/instrument-for-technical-support).

alternative tvistbilæggelsesordninger (mægling) og **støtte til ofre**. Projekterne vedrører cybersikkerhed, dataindsamling, digital håndtering af arbejdsgange i forbindelse med sagsbehandling og bevismateriale samt øget gennemsigtighed i retsafgørelser.

Styrkelse af de nationale strategier og rammer til støtte for ofre for kriminalitet i Estland, Portugal og Malta:

Dette projekt, der koordineres af Victim Support Europe, støtter tre medlemsstater i fastlæggelsen, gennemførelsen og styrkelsen af strategier og rammer for støtte til ofre. Projektet har til formål at gennemføre en fælles strategi til gavn for ofre for enhver kriminalitet og dermed øge anmeldelsesprocenten og mindske kriminalitetens skadelige indvirkning på ofrenes liv og de samlede omkostninger for samfundet som helhed.

InvestEU-programmet mobiliserer endvidere offentlige og private investeringer til EU's vigtigste politiske prioriteter. Programmets politikområde vedrørende **sociale investeringer og færdigheder**¹⁰⁶ bidrager f.eks. til anvendelsen af grundlæggende rettigheder såsom sundhedspleje, social sikring, retten til uddannelse, ligestilling mellem kvinder og mænd og integration af personer med handicap. Der investeres i social infrastruktur (herunder økonomisk overkommelige sociale boliger samt sundheds- og uddannelsesinfrastruktur), og finansieringen målrettes mod foranstaltninger til fremme af ligestilling mellem kønnene, integration af sårbare personer og inklusion af og adgang for personer med handicap. Mikrofinansiering og etisk og social finansiering fremmer desuden iværksætterier og den sociale økonomi med fokus på de mest sårbare grupper. På miljøbeskyttelsesområdet støtter InvestEU **bæredygtige investeringer og den grønne omstilling** med et særligt politikområde vedrørende bæredygtig infrastruktur¹⁰⁷.

3.8. EU-fonde, der er omfattet af forordningen om fælles bestemmelser

I perioden 2021-2027 beskyttes og fremmes de grundlæggende rettigheder ved hjælp af støtte fra de EU-fonde, der er omfattet af forordningen om fælles bestemmelser, som hver især dækker et specifikt område af EU's politik. Medlemsstaterne skal sikre, at udformningen og gennemførelsen af de programmer, der støttes af disse fonde, er i overensstemmelse med chartret i hele programmeringsperioden¹⁰⁸.

Forordningen om fælles bestemmelser omfatter otte EU-fonde: Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU), Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+), Samhørighedsfonden, Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO), Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond (EHFAF), Asyl-, Migrations- og Integrationsfonden (AMIF), Fonden for Intern Sikkerhed (ISF) og instrumentet for finansiel støtte til grænseforvaltning og visumpolitik (IGFV).

Flere fonde under forordningen om fælles bestemmelser støtter gennemførelsen af **migrationspolitikker og politikker for indre anliggender**. Initiativer finansieret af Asyl-,

¹⁰⁶ Kommissionens delegerede forordning (EU) 2021/1078 af 14. april 2021 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/523 om fastsættelse af investeringsretningslinjer for InvestEU-Fonden.

¹⁰⁷ På programniveau bør mindst 30 % af de samlede finansierings- og investeringstransaktioner bidrage til klimamålene, og mindst 60 % af de samlede finansierings- og investeringstransaktioner bør vedrøre klima- og miljømål under politikområdet bæredygtig infrastruktur som fastsat i artikel 8, stk. 8, i InvestEU-forordningen for EU-segmentet.

¹⁰⁸ I overensstemmelse med artikel 9 i forordningen om fælles bestemmelser skal medlemsstaterne og Kommissionen sikre respekt for de grundlæggende rettigheder og overholdelse af chartret i forbindelse med anvendelsen af fondene.

Migrations- og Integrationsfonden¹⁰⁹, Fonden for Intern Sikkerhed¹¹⁰ og instrumentet for finansiel støtte til grænseforvaltning og visumpolitik¹¹¹ fremmer anvendelsen af en række grundlæggende rettigheder, f.eks. retten til asyl¹¹² og børns rettigheder¹¹³. De finansierede initiativer støtter også beskyttelsen mod menneskehandel, herunder med henblik på arbejde eller seksuel udnyttelse¹¹⁴.

IMPROV-EU-projektet har til formål at udarbejde en protokol for at strømline gennemførelsen af bestemmelser vedrørende respekten for de grundlæggende rettigheder for personer i sårbare situationer, der krydser EU's ydre grænser. **Rightlines-projektet** arbejder for at styrke beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder ved de græske og cypriotiske grænser¹¹⁵.

CSAPE-projektet fokuserer på at styrke børn med information og hjælpe sårbare unge¹¹⁶.

Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond (EHFAF) støtter projekter, der sikrer bæredygtig udnyttelse af vand- og havressourcer. Der er gennemført to indkaldelser af forslag vedrørende "Kvinder i den blå økonomi" for at øge kvinders deltagelse og indflydelse inden for fiskeri, akvakultur, skibsbygning og søtransport.

Fondene under samhørighedspolitikken fremmer gennem Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+)¹¹⁷ og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU)¹¹⁸ f.eks. anvendelsen af retten til uddannelse og sundhed, ældres rettigheder, ligestilling mellem kvinder og mænd og integration af personer med handicap.

¹⁰⁹ AMIF har til formål at bidrage til en effektiv forvaltning af migrationsstrømmene og styrke og udvikle den fælles asylpolitik og den fælles indvandringspolitik. [Flere oplysninger om AMIF – Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

¹¹⁰ Fonden for Intern Sikkerhed har til formål at bidrage til et højt sikkerhedsniveau i Unionen, navnlig ved at forebygge og bekæmpe terrorisme og radikalisering, grov og organiseret kriminalitet og cyberkriminalitet. [Flere oplysninger om ISF – Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

¹¹¹ IGFV har til formål at sikre en effektiv grænseforvaltning ved EU's ydre grænser, et højt sikkerhedsniveau internt i EU og fri bevægelighed for personer. Flere oplysninger om instrumentet for finansiel støtte til grænseforvaltning og visumpolitik under ISF – Europa-Kommissionen (europa.eu).

¹¹² Under AMIF har Kommissionen støttet projekter, der involverer ca. 1 800 000 tredjelandstatsborgere i programmeringsperioden 2019-2023 inden for rammerne af det fælles europæiske asylsystem, hvoraf næsten 200 000 er sårbare personer. Under IGFV støtter Kommissionen samarbejdet om at styrke den europæiske grænse- og kystvagt, herunder gennemførelsen af strategien for grundlæggende rettigheder ([Strategi for grundlæggende rettigheder \(seneste udgave\) \(europa.eu\)](#)).

¹¹³ Finansiering fra ISF har bidraget til at beskytte børns rettigheder i forbindelse med seksuelt misbrug af børn samt onlinebrugeres rettigheder, herunder privatlivets fred.

¹¹⁴ Flere oplysninger på [EU Funding & Tenders Portal \(europa.eu\)](#). Se også indkaldelsen af forslag på området for menneskehandel i 2024 i overensstemmelse med EU's strategi for bekæmpelse af menneskehandel 2021-2025 (COM/2021/171).

¹¹⁵ Se [IMPROV-EU-projektet](#) og [Rightlines-projektet](#).

¹¹⁶ [CSAPE 2022-2024-projektet – Pelastakaa Lapset](#) om forebyggelse af seksuelt misbrug af børn gennem oplysning.

¹¹⁷ ESF+ støtter gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder ved at bidrage til EU's beskæftigelses-, social-, uddannelses- og færdighedspolitikker. ESF+ støtter økonomisk, territorial og social samhørighed i EU ved at mindske forskellene mellem medlemsstaterne og regionerne.

¹¹⁸ EFRU har til formål at styrke den økonomiske, sociale og territoriale samhørighed ved at rette op på skævheder mellem regioner og muliggøre investeringer i et mere intelligent, grønnere, mere forbundet og socialt Europa.

e-Schools¹¹⁹-projektet øgede de digitale kompetencer og anvendelsen af IKT i undervisning og læring på 147 skoler ved at stille IKT-udstyr og digitale uddannelsesværktøjer til rådighed for primær- og sekundærskoler i Kroatien.

Proximity Mobile Healthcare Units¹²⁰-projektet havde til formål at fremme social inklusion og mindske uligheder ved at indsætte mobile sundhedsenheder for at øge adgangen til forebyggende pleje, sygdomsdiagnose og -overvågning i Algarveregionen.

Kommissionen har nedsat en **undergruppe om anvendelse af EU-midler til integration af romaer** for at følge op på eksperthøringer om håndtering af udfordringerne med at få adgang til EU-midler og forbedre tilværelsen for marginaliserede romasamfund¹²¹. Undergruppen har samlet lovende eksempler på god praksis, som er blevet delt med nationale romakontaktpunkter, relevante forvaltningsmyndigheder og civilsamfundsorganisationer. Processen indgår i forberedelserne af den næste FFR, den kommende programmering af samhørighedspolitikken og lignende tiltag i andre relevante fonde.

Den horisontale grundforudsætning for chartret

Forordningen om fælles bestemmelser bidrager til beskyttelse og fremme af grundlæggende rettigheder gennem indførelse af "grundforudsætninger" for alle fonde under forordningen om fælles bestemmelser, hvilket er en nyhed i forhold til forhåndsbetingelserne i forordningen om fælles bestemmelser for 2014-2020¹²². Grundforudsætningerne skal opfyldes af hver medlemsstat for at sikre en effektiv og virkningsfuld anvendelse af disse fonde i hele programmeringsperioden. Der er to typer grundforudsætninger: de **horisontale grundforudsætninger**, som finder anvendelse på alle fonde, der er omfattet af forordningen om fælles bestemmelser¹²³, og de tematiske grundforudsætninger, der udelukkende finder anvendelse på Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Samhørighedsfonden og ESF+¹²⁴.

Ifølge **den horisontale grundforudsætning for chartret** skal medlemsstaterne indføre effektive mekanismer til at sikre en effektiv anvendelse og gennemførelse af chartret. Disse omfatter ordninger, der skal sikre, at de programmer, der støttes af de fonde, der er omfattet af forordningen om fælles bestemmelser, og deres gennemførelse er i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i chartret, og ordninger, som overvågningsudvalget kan bruge til at rapportere om tilfælde af manglende overholdelse af chartret i forbindelse med transaktioner, der støttes af disse fonde, og klager vedrørende chartret.

Hvis der ikke findes effektive mekanismer, anses den horisontale grundforudsætning for chartret ikke for at være opfyldt. Som følge heraf underretter Kommissionen medlemsstaten om, at de udgifter, der er knyttet til de specifikke mål, ikke vil blive godtgjort, før medlemsstaten giver tilstrækkelige garantier for, at der er indført effektive mekanismer¹²⁵. Medlemsstaterne skal navnlig fastsætte de forskellige myndigheders og organers roller og

¹¹⁹ [Inforegio – e-Schools-projektet flytter kroatiske børn og lærere i retning af digital uddannelse \(europa.eu\)](#).

¹²⁰ [ARS | Algarve \(min-saude.pt\)](#).

¹²¹ Høringer med deltagelse af romaer og det civilsamfund, som arbejder for romaernes sag, blev afholdt i februar 2023 og omfattede civilsamfundsorganisationer fra Bulgarien, Tjekkiet, Ungarn, Rumænien og Slovakiet.

¹²² Forordning (EU) 1303/2013 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 320). Se navnlig artikel 19 i forordningen om fælles bestemmelser for 2014-2020.

¹²³ Se bilag III til forordningen om fælles bestemmelser for en oversigt over de horisontale grundforudsætninger.

¹²⁴ Se bilag IV til forordningen om fælles bestemmelser for en oversigt over de tekniske grundforudsætninger.

¹²⁵ Artikel 15, stk. 4 og 5, i forordningen om fælles bestemmelser.

ansvarsområder. Dette skal omfatte alle faser af programmeringen og gennemførelsen, og de organer eller personer, der yder bistand i forbindelse med grundlæggende rettigheder, skal identificeres. Medlemsstaterne skal også give oplysninger om procedurerne i tilfælde af manglende overholdelse og klager og oplysninger om overvågningsudvalgenes sammensætning og forretningsorden. Disse bør omfatte relevante organer, der repræsenterer civilsamfundet, miljøpartnere og organer, som er ansvarlige for at fremme social inklusion, grundlæggende rettigheder, rettigheder for personer med handicap, ligestilling mellem kønnene og ikkeforskelsbehandling¹²⁶.

I den onlinehøring, der blev gennemført til støtte for beretningen¹²⁷, var 62 % af de adspurgte civilsamfundsorganisationer bekendt med de forpligtelser, der følger af den horisontale grundforudsætning for chartret. **Hver anden af de adspurgte organisationer anførte, at de arbejdede på at sikre overholdelsen af de grundlæggende rettigheder i forbindelse med anvendelsen af EU-midler**, dvs. som medlem eller observatør i overvågningsudvalg¹²⁸, eller ved at tilbyde uddannelse, kapacitetsopbygning eller evalueringer af overholdelsen af de grundlæggende rettigheder for projekter, der finansieres af EU¹²⁹.

Medlemsstaterne skal også give oplysninger om procedurerne for behandling af klager i tilfælde af manglende overholdelse af chartret og om overvågningsudvalgenes sammensætning og forretningsorden, idet de skal sikre en afbalanceret repræsentation af relevante partnere med den nødvendige uafhængighed for at sikre, at chartret overholdes. For at sikre opfyldelsen af den horisontale grundforudsætning for chartret i overensstemmelse med princippet om delt forvaltning¹³⁰ er Kommissionen i løbende dialog med medlemsstaterne

¹²⁶ Artikel 8 i forordningen om fælles bestemmelser.

¹²⁷ Onlinehøring via platformen for grundlæggende rettigheder, spørgsmål 8 og 9: "Er du bekendt med forpligtelserne vedrørende grundlæggende rettigheder i forbindelse med EU-finansiering?" og "Arbejder din organisation på at sikre overholdelsen af de grundlæggende rettigheder i forbindelse med anvendelsen af EU-midler?".

¹²⁸ I **Belgien, Tyskland, Malta og Nederlandene** opfordres ligestillingsorganet til at observere forskellige overvågningsudvalg; I **Cypern** deltager ombudsmanden i overvågningsudvalget i en rådgivende og uafhængig rolle uden stemmeret. I **Grækenland** deltager den græske nationale menneskerettighedskommission med stemmeret i overvågningsudvalgene. I **Kroatien og Portugal** er ombudsmanden involveret i forskellige overvågningsudvalg. I **Irland** indbydes den irske menneskerettigheds- og ligestillingskommission til at deltage i Irlands overvågningsudvalg for partnerskabsaftalen og overvågningsudvalgene med henblik på at overvåge overholdelsen af chartret.

¹²⁹ I **Bulgarien** er kommissionen for beskyttelse mod forskelsbehandling repræsenteret i alle de organer under EU-fondene, der rådgiver og træffer beslutninger om udarbejdelsen og gennemførelsen af alle operationelle programmer. I **Tjekkiet** indbydes ombudsmanden til at deltage i rådet for EU's fonde, som er et permanent superministerielt ekspert- og rådgivningsorgan under regeringen, der sikrer en omfattende koordinering af alle EU-midler. I **Grækenland** er den græske nationale menneskerettighedskommission valgt som det kompetente organ til at sikre opfyldelsen af den horisontale grundforudsætning for chartret, yde bistand til de involverede myndigheder og overvåge og sikre, at procedurerne og de individuelle foranstaltninger er i overensstemmelse med chartret. I **Kroatien** afholdt ombudsmanden bl.a. en national diagnosticeringsworkshop med deltagelse af repræsentanter for forvaltningsmyndighederne, den koordinerende myndighed, civilsamfundsorganisationer, ombudsmandsinstitutioner i Kroatien samt andre statslige organer med ansvar for menneskerettigheder, herunder et nationalt kontaktpunkt for chartret, for at drøfte udfordringer og vejen frem i forbindelse med EU-fondene og chartret. I **Irland** arbejdede den irske menneskerettigheds- og ligestillingskommission tæt sammen med forvaltningsmyndighederne om at udvikle et "vejledningsværktøj", en "tjekliste for EU-midler", en "rapporteringsskabelon" og en "rapporteringstjekliste" og tilbyder kurser.

¹³⁰ Kommissionen og medlemsstaten forvalter finansieringen i fællesskab: [Finansiering efter forvaltningsform \(europa.eu\)](https://financing-eu.europa.eu/).

i overvågningsudvalgene eller bilateralt.

Den horisontale grundforudsætning for chartret har bidraget til at beskytte og fremme chartrets artikel 21 i en sag, hvor partnerskabsaftalen og samhørighedsprogrammerne indeholdt en bestemmelse om ikkeforskelsbehandling for at sikre, at der ikke var tale om forskelsbehandling i projektansøgninger indgivet af lokale eller regionale myndigheder (f.eks. på grund af seksuel orientering).

Den har bidraget til anvendelsen af chartrets artikel 47 i nogle medlemsstater, som har vedtaget foranstaltninger til styrkelse af domstolenes uafhængighed og upartiskhed.

Der er dog stadig udfordringer i forbindelse med gennemførelsen af den horisontale grundforudsætning for chartret¹³¹, hvor den mest relevante udfordring er **mangel på finansielle og menneskelige ressourcer**¹³² for de organisationer, der deltager i gennemførelsen af den horisontale grundforudsætning for chartret. Dette skyldes den stigende efterspørgsel efter støtte fra organer for grundlæggende rettigheder¹³³. Med henvisning til kravet i FN's Parisprincipper om, at landene skal sikre, at de nationale menneskerettighedsinstitutioner har tilstrækkelige ressourcer og finansiell autonomi, opfordrer ENNHRI til, at der afsættes tilstrækkelige ressourcer til medlemmerne. ENNHRI bemærker, at der – for at sikre, at de grundlæggende rettigheder overholdes – kræves betydelige ressourcer i en situation, hvor de nationale menneskerettighedsinstitutioners ressourcer til at udføre deres kernemandat er begrænsede¹³⁴. Nogle nationale menneskerettighedsinstitutioner har afhjulpet manglen på menneskelige ressourcer ved at ansætte yderligere personale¹³⁵, mens andre er nødt til at begrænse den rolle, som organer eller personer, der yder bistand til grundlæggende rettigheder, spiller på grundlag af de begrænsede ressourcer, og de opfordrer til yderligere tildeling af midler til dette spørgsmål¹³⁶.

Det skal bemærkes, at **forordningen om fælles bestemmelser**¹³⁷ **udtrykkeligt giver medlemsstaterne mulighed for at afsætte en procentdel af midlerne fra fondene til kapacitetsopbygning hos arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer**, der er involveret i forberedelsen, gennemførelsen og evalueringen af programmerne, men dette er ikke tilstrækkeligt kendt eller anvendt¹³⁸. ESF+ har desuden et krav om tematisk koncentration af kapacitetsopbygning hos arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer for at sikre deres meningsfulde deltagelse i gennemførelsen af ESF+¹³⁹. Medlemsstaterne har afsat 400 mio. EUR til at støtte civilsamfundet og 362 mio. EUR til at støtte arbejdsmarkedets parter.

¹³¹ Onlinehøring via platformen for grundlæggende rettigheder, spørgsmål 11: "Hvad er dine udfordringer i forbindelse med arbejdet med at sikre overholdelsen af de grundlæggende rettigheder i forbindelse med anvendelsen af EU-midler?" Se også FRA's rapport [EU funds: Ensuring compliance with fundamental rights | European Union Agency for Fundamental Rights \(europa.eu\)](#), 19.12.2023.

¹³² Det belgiske ligestillingsorgan, den cypriotiske ombudsmand, den kroatiske ombudsmand, den tyske nationale menneskerettighedsinstitution, det maltesiske ligestillingsorgan, den portugisiske nationale menneskerettighedsinstitution og den slovakiske nationale menneskerettighedsinstitution.

¹³³ Se også FRA's rapport [EU funds: Ensuring compliance with fundamental rights | European Union Agency for Fundamental Rights \(europa.eu\)](#), 19.12.2023.

¹³⁴ Bidrag fra ENNHRI.

¹³⁵ F.eks. den cypriotiske ombudsmand.

¹³⁶ F.eks. det maltesiske ligestillingsorgan.

¹³⁷ Artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i forordningen om fælles bestemmelser.

¹³⁸ Eksempler på foranstaltninger er netværkssamarbejde, styrkelse af den sociale dialog og aktiviteter, der gennemføres af arbejdsmarkedets parter.

¹³⁹ Artikel 9 i forordning (EU) 2021/1057 (EUT L 231 af 30.6.2021, s. 21).

Høringerne omfattede også en klar opfordring til **mere information og vejledning** med henblik på at støtte de nationale myndigheder i opfyldelsen af den horisontale grundforudsætning for chartret, navnlig for så vidt angår behovet for klarhed med hensyn til dens praktiske konsekvenser¹⁴⁰ og for øget teknisk ekspertise om EU-midler¹⁴¹. I overensstemmelse med tilsagnene i strategien for chartret har Kommissionen igangsat **udarbejdelsen af en håndbog**, som skal vejlede de nationale myndigheder og organer om, hvordan de effektivt gennemfører den horisontale grundforudsætning for chartret.

I 2023 offentliggjorde **Slovaekiets nationale center for menneskerettigheder** en rapport om de nationale organer for grundlæggende rettigheders rolle med hensyn til at sikre, at de grundlæggende rettigheder overholdes i forbindelse med anvendelsen af EU-midler¹⁴². Ifølge Kommissionen påvirker flere faktorer sandsynligheden for, at potentialet i forbindelse med den horisontale grundforudsætning for chartret udnyttes fuldt ud. Disse omfatter adgang til oplysninger, kapacitetsopbygning, samarbejde mellem myndigheder og behovet for at forenkle forvaltningsdokumentationen.

Den polske nationale menneskerettighedsinstitution har udarbejdet en tjekliste for overholdelse af chartret i forbindelse med gennemførelsen af EU-midler og en vejledning om anvendelsen af chartret, når der anvendes EU-midler¹⁴³.

Projektet **ECHO Funds** (forbedring af overholdelsen af chartret i forbindelse med anvendelsen af EU-midler), der finansieres under programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier, har til formål at give et overblik over de interessenter, der er involveret i gennemførelsen af EU-midler, samt udvikle onlinemateriale baseret på god praksis på dette område¹⁴⁴.

Som følge af den intensive dialog mellem Kommissionen og medlemsstaterne i fasen for godkendelsen af programmerne og efter godkendelsen opfylder 26 medlemsstater i øjeblikket den horisontale grundforudsætning for chartret¹⁴⁵. En medlemsstat opfylder det endnu ikke under flere programmer, da der fortsat er alvorlige betænkeligheder i forbindelse med flere grundlæggende rettigheder¹⁴⁶.

¹⁴⁰ Den portugisiske nationale menneskerettighedsinstitution og den tjekkiske ombudsmand.

¹⁴¹ Det belgiske ligestillingsorgan, den kroatiske ombudsmand, den portugisiske nationale menneskerettighedsinstitution, den slovakiske nationale menneskerettighedsinstitution og ENNHRI.

¹⁴² Slovaekiets nationale center for menneskerettigheder: [The role of national bodies with a human rights remit in ensuring fundamental rights compliance of EU funds – Slovakia](#).

¹⁴³ [Application of the Charter of Fundamental Rights in the course of implementation of projects financed by EU funds \(brpo.gov.pl\)](#).

¹⁴⁴ [ECHO Funds – Enhancing Charter Compliance of EU Funds – LBI für Grund- und Menschenrechte \(lbg.ac.at\)](#).

¹⁴⁵ Ved forelæggelsen af programmerne for Kommissionen med henblik på godkendelse anførte **Polen** og **Cypern**, at de ikke var i overensstemmelse med den horisontale grundforudsætning for chartret, og at programmerne blev vedtaget med en anmærkning om, at den horisontale grundforudsætning for chartret ikke var opfyldt. Polen og Cypern indgav henholdsvis den 17. og den 25. januar 2024 en officiel anmodning om, at den horisontale grundforudsætning for chartret skulle anses opfyldt, og vedlagde en revideret selvevaluering og en begrundelse for opfyldelsen heraf. Kommissionen bekræftede, at den horisontale grundforudsætning for chartret var opfyldt den 29.2.2024 for Polen og den 19.4.2024 for Cypern (AMIF og IGFV), hvilket gjorde det muligt at godtgøre de dermed forbundne udgifter fra dette tidspunkt.

¹⁴⁶ Navnlig med hensyn til gennemførelsen i **Ungarn** af visse specifikke mål for tre samhørighedsprogrammer og for Asyl-, Migrations- og Integrationsfonden. Selv om der er gjort fremskridt med hensyn til retsvæsenets uafhængighed og andre institutionelle og proceduremæssige ordninger, er der stadig alvorlige risici med en konkret og direkte indvirkning på overholdelsen af chartret i forbindelse med gennemførelsen af visse

Kommissionen overvåger løbende, om den horisontale grundforudsætning for chartret fortsat er opfyldt, eller om udviklingen i medlemsstaterne har indvirkning på opfyldelsen af grundforudsætningerne. Ud over de almindelige informationskanaler, som Kommissionen anvender, udgør forordningen om fælles bestemmelser en ramme for overvågning, bl.a. gennem årlige præstationsgennemgangsmøder¹⁴⁷ og møder i overvågningsudvalget¹⁴⁸. Disse understreger medlemsstaternes retlige forpligtelse til at drøfte eventuelle spørgsmål, der påvirker opfyldelsen af den horisontale grundforudsætning for chartret, med partnerne i overvågningsudvalgene eller Kommissionen.

3.9. Foranstaltninger til forebyggelse og afbødning af misbrug af EU-midler

Medlemsstaterne har et generelt ansvar for at respektere de fælles værdier, der er nedfældet i artikel 2 i TEU og chartret, når de gennemfører EU-budgettet. I henhold til finansforordningen¹⁴⁹ skal Kommissionen i alle faser af finansieringscyklussen (forhåndsundertegnelse, gennemførelse og efterfølgende kontrol) sikre, at der ikke ydes EU-finansiering til organisationer og projekter, der udfører aktiviteter, som er uforenelige med EU's værdier¹⁵⁰.

Inden undertegnelsen af en tilskudsaftale evaluerer Kommissionen de indsendte forslag for at udvælge dem, der skal finansieres. På nuværende tidspunkt foretages der kontrol for verificere, om projekterne overholder EU's værdier. **Systemet for tidlig opdagelse og udelukkelse (EDES)**, en mekanisme til beskyttelse af EU's finansielle interesser mod upålidelige personer og enheder, muliggør tidlig opdagelse af enheder, der udgør en risiko, og giver mulighed for at udelukke dem. Systemet gør det også muligt at pålægge en økonomisk sanktion i henhold til finansforordningens artikel 138¹⁵¹. Underskrivere af tilskudsaftaler underskriver desuden en tro og love-erklæring for at bekræfte, at de ikke deltager i aktiviteter, der strider mod EU's værdier. **Detaljerede kriterier for støtteberettigelse vedrørende overholdelse af EU's værdier** kan også indgå i specifikke indkaldelser af forslag.

I gennemførelsesfasen fastsættes der i **standardtilskudsaftalen** en bestemmelse, som forpligter de udvalgte støttemodtagere til at respektere EU's værdier¹⁵². Denne forpligtelse udvides til associerede partnere, underleverandører og modtagere af finansiel støtte til

specifikke mål, navnlig med hensyn til ukrænkeligheden af den menneskelige værdighed (artikel 1), retten til privatliv og familieliv (artikel 7), retten til ytrings- og informationsfrihed (artikel 11), retten til ikkeforskelsbehandling (artikel 21) samt respekten for den akademiske frihed (artikel 13) og retten til asyl (artikel 18) (status pr. august 2024).

¹⁴⁷ I henhold til artikel 41 i forordningen om fælles bestemmelser.

¹⁴⁸ I henhold til artikel 38 i forordningen om fælles bestemmelser.

¹⁴⁹ Forordning (EU) 2018/1046 (EUT L 193 af 30.7.2018, s. 1).

¹⁵⁰ De anvisningsberettigede kan træffe foranstaltninger, når der konstateres en overtrædelse af EU's værdier, som kan betegnes som en alvorlig forsømmelse i forbindelse med udøvelsen af erhvervet eller en overtrædelse af modtagerens kontraktlige forpligtelser. Finansforordningen er blevet ændret med yderligere bestemmelser, jf. forordning (EU, Euratom) 2024/2509 af 23. september 2024 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget (omarbejdning). Omarbejdningen indeholder en generel henvisning til Kommissionens og medlemsstaternes forpligtelse til at respektere EU's værdier og chartret ved gennemførelsen af EU-budgettet og en udelukkelsesgrund, der henviser til tilskyndelse til forskelsbehandling, had eller vold mod en gruppe af personer eller et medlem af en gruppe eller lignende aktiviteter, der er i strid med værdierne i artikel 2 i TEU.

¹⁵¹ [EDES – Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-areas/pages/press-release-2024-08-14-01.aspx).

¹⁵² Se f.eks. [Horizon Europe model grant agreement](https://ec.europa.eu/horizon-hub/en/horizon-europe-model-grant-agreement).

tredjeparter. Hvis der konstateres en overtrædelse af EU's værdier **under gennemførelsen af foranstaltningen**, kan den anvisningsberettigede træffe foranstaltninger som f.eks. suspension af betalinger, nedsættelse af tilskud, afvisning af omkostninger eller opsigelse af aftalen eller den pågældende modtagers deltagelse.

Efter aktivitetens afslutning er tilskuddet fortsat underlagt kontrol, revision eller undersøgelse foretaget af den tildelende myndighed, Det Europæiske Kontor for Bekæmpelse af Svig (OLAF) eller Revisionsretten¹⁵³. OLAF forvalter desuden **EU-programmet for bekæmpelse af svig**, som støtter medlemsstaterne i deres bekæmpelse af svig rettet mod EU's finansielle interesser¹⁵⁴. Der ydes støtte i form af teknisk bistand, uddannelse og forskning. Nogle af de finansierede projekter har fokuseret på at sikre, at undersøgelserne overholder de grundlæggende rettigheder og proceduremæssige garantier.

Projektet om **NonIncrimInA** (princippet om ikke-inkriminering i administrative undersøgelser og OLAF-undersøgelser)¹⁵⁵ har til formål at styrke beskyttelsen af EU's finansielle interesser og garantier for en retfærdig rettergang. Det omfatter juridisk forskning og tilbyder uddannelse i anvendelsen af retten til ikke at udtale sig og til ikke at inkriminere sig selv under administrative procedurer, navnlig under OLAF's undersøgelser, i lyset af EU-Domstolens retspraksis.

Sektorspecifik lovgivning om finansiering kan indeholde yderligere krav vedrørende EU's værdier. F.eks. henvises der i **forordningen om programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier**¹⁵⁶ til **behovet for aktivt at fremme, styrke og forsvare de grundlæggende værdier og grundlæggende rettigheder** en tid, hvor de europæiske samfund konfronteres med ekstremisme, radikalisme og splid, og hvor råderummet for det uafhængige civilsamfund indskrænkes. Potentielle ansøgere skal redegøre for de foranstaltninger, de planlægger at træffe for at sikre fuld overholdelse af EU's værdier og chartrets artikel 21¹⁵⁷.

Fra 2024 har de nationale agenturer, der gennemfører **Erasmus+**-programmet gennem indirekte forvaltning, også udtrykkelig forpligtelse til at sikre respekten for EU's værdier¹⁵⁸. Kriterierne for tildeling af tilskud omfatter endvidere et kriterium om, "i hvilket omfang forslaget er relevant for respekt og fremme". Udbetalingen af et tilskud kan bringes til ophør, eller tilskuddet kan nedsættes, hvis disse bestemmelser ikke overholdes¹⁵⁹.

På samme måde skal alle forsknings- og innovationsaktiviteter, der gennemføres inden for rammerne af **Horisont Europa**¹⁶⁰, være i overensstemmelse med national ret, EU-retten og folkeretten, herunder chartret og den europæiske menneskerettighedskonvention. Disse bestemmelser omsættes til kontraktmæssige forpligtelser i standardtilskudsaf-talen¹⁶¹.

¹⁵³ Den anvisningsberettigede kan nedsætte det endelige tilskud, hvis der konstateres uregelmæssigheder, svig eller misligholdelse af en forpligtelse. Se finansforordningens artikel 131.

¹⁵⁴ Programmets budget under den nuværende flerårige finansielle ramme er på 181 mio. EUR. [Union Anti-Fraud Programme \(UAFP\) – Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

¹⁵⁵ [Home | Nonincrimina](#).

¹⁵⁶ Forordning (EU) 2021/692, EUT L 156, 5.5.2021, s. 1.

¹⁵⁷ CERV-ansøgningsformular, 2022, *Ethics and Values*.

¹⁵⁸ Der er fastsat særlige regler i vejledningen for nationale kontorer (bilag VI til bidragsaftalen).

¹⁵⁹ Programguiden for Erasmus+ 2024, s. 11.

¹⁶⁰ Forordning (EU) 2021/695, EUT L 170 af 12.5.2021, s. 1.

¹⁶¹ [Horizon Europe General Model Grant Agreement](#).

Overholdelse af etiske standarder anses for at være afgørende for at opnå topkvalitet inden for forskning. Inden der ydes støtte til projekter, underkastes Horisont Europa-forslagene en etisk evaluering¹⁶² med det formål at verificere, at de overholder etiske regler og standarder, herunder chartret¹⁶³. Disse aspekter overvåges under projektet og analyseres i samarbejde med uafhængige eksperter. Gennem kontrol og audit sikres det, at forvaltnings- og kontrolsystemerne for de programmer, der gennemføres ved delt forvaltning for programmeringsperioden 2021-2027, er i overensstemmelse med chartret.

Medlemsstaterne og nationale interessenter, herunder nationale menneskerettighedsinstitutioner, ligestillingsorganer og ombudsmænd, gennemfører også foranstaltninger til at afbøde risici i forbindelse med tildeling og udbetaling af finansiering. Disse indgår normalt i tilkudsafalterne. Disse interessenter henviser også til nationale politikker til bekæmpelse af korruption, regler for whistleblowere og adfærdskodekser.

I tilkudsordningen for **den irske menneskerettigheds- og ligestillingskommission (IHREC)**¹⁶⁴ tildeles der tilskud efter en vurdering af den finansielle risiko for hver af de udvalgte ansøgere. Betalingerne foretages i rater, og ansøgerne fremlægger kvartalsrapporter om fremskridtene med deres projekter og udgifterne. Hvis der konstateres udfordringer, vurderer IHREC situationen og tilbyder støtte. Disse projekter overvåges nøjere. I de sjældne tilfælde, hvor gennemførelsen af projekterne ikke kan fortsættes, anmoder IHREC om tilbagebetaling af midler. Når et projekt er afsluttet, skal tilskudsmodtageren indsende en endelig projekt- og finansrapport sammen med udestående indtægter og kopier af materielle resultater. En endelig betaling frigives, når projektet er afsluttet på tilfredsstillende vis. Tilkudsordningen revideres årligt af det irske revisionsorgan. Det er også underlagt intern revision.

4. Finansiering til grundlæggende rettigheder i medlemsstaterne

På grundlag af den gensidigt komplementære rolle, som EU-finansiering og national finansiering spiller, beskrives det i dette kapitel, hvordan medlemsstaterne yder finansiering til fremme af anvendelsen af grundlæggende rettigheder. På grundlag af de målrettede høringer af medlemsstaterne og andre interessenter beskrives og gives der eksempler på, hvordan nationale finansieringsmuligheder er blevet anvendt til at fremme anvendelsen af chartret.

I den undersøgelse, der blev gennemført forud for udarbejdelsen af denne beretning, **oplyste hver tredje (34 %) af de adspurgte civilsamfundsorganisationer, at EU-midler udgjorde den vigtigste finansieringskilde** for deres arbejde med grundlæggende rettigheder i 2019-2024, mens **finansiering fra den nationale regering var den primære kilde for 17 %**¹⁶⁵. I FRA's årlige høring om civilsamfundets råderum, der omfatter erfaringer

¹⁶² Den omfatter proceduren for etisk gennemgang, der gennemføres inden projektets start, samt etisk kontrol, gennemgang og audit i løbet af projektet. Under forslag skal der gennemføres etiske selvevalueringer, som indledes med udfyldelsen af en tabel med etiske spørgsmål.

¹⁶³ Se onlinedokumentet: [How to complete your ethics self-assessment](#). Se også: [Identifying serious and complex ethics issues in EU-funded research](#), [Ethics and data protection](#) og [Ethics in Social Sciences and Humanities](#).

¹⁶⁴ Tilkudsansøgninger vurderes af et panel bestående af medarbejdere og eksterne uafhængige eksperter. Udvalgte ansøgere skal indsende finansielle dokumenter og udfylde en finansiell erklæring med nærmere oplysninger om, hvordan midlerne vil blive brugt.

¹⁶⁵ Onlinehøring via platformen for grundlæggende rettigheder, spørgsmål 1: "Hvad var de tre vigtigste finansieringskilder for din organisations arbejde med grundlæggende rettigheder i 2019-2024?" Andre kilder var finansiering fra private fonde (13 %) og medlemsgebyrer (11 %). 25 % af respondenterne svarede ikke.

fra 2023¹⁶⁶, henviser **civilsamfundsorganisationerne til de nationale regeringer som deres vigtigste finansieringskilde (22 %)** efterfulgt af finansiering fra EU og private fonde (17 % hver).

Respondenterne i civilsamfundsundersøgelsen mente, at **EU-finansieringens vigtigste merværdi** var, at den støttede deres organisations arbejde med EU's grundlæggende værdier (61 %), muliggjorde samarbejde, partnerskaber eller netværkssamarbejde på tværs af flere medlemsstater (60 %) og støttede udviklingen af europæiske netværk og civilsamfundet (56 %). Ifølge nogle respondenter vil større opmærksomhed på nationale omfordelingsmekanismer og central finansiering bidrage til yderligere at øge merværdien¹⁶⁷. I overensstemmelse hermed viser resultaterne af FRA's årlige høring om civilsamfundets råderum¹⁶⁸, at 58 % af civilsamfundsorganisationerne betragter yderligere adgang til ubegrænset finansiering, kernefinansiering eller infrastrukturfinansiering som den mest relevante ændring af finansieringsrammerne.

Kapitlet omhandler også den rolle, som nationale menneskerettighedsinstitutioner, ligestillingsorganer og ombudsmænd spiller med hensyn til at øge bevidstheden om finansieringsmuligheder og skabe forbindelser mellem de forskellige forvaltningsniveauer og civilsamfundet for at lette udviklingen og gennemførelsen af projekter i deres medlemsstater.

4.1. Medlemsstaternes finansiering til grundlæggende rettigheder

Aktiviteter til fremme, beskyttelse og håndhævelse af grundlæggende rettigheder finansieres generelt over medlemsstaternes vedtagne budgetter. I betragtning af de grundlæggende rettigheders horisontale anvendelsesområde indeholder næsten alle politikområder, herunder sundhed, uddannelse og retlige og indre anliggender, aktiviteter, der er relevante for fremme af grundlæggende rettigheder. Mange medlemsstater støtter også anvendelsen af grundlæggende rettigheder ved at yde projektilskud og supplere EU's finansieringsindsats og medfinansierer således EU-finansierede initiativer i nødvendigt omfang. Som drøftet i kapitel 5 yder flere andre donorer end EU desuden finansiering, der er relevant for de grundlæggende rettigheder, i medlemsstaterne.

Hvad angår projektf finansiering, stiller **medlemsstaterne projektf finansieringsmuligheder til rådighed** på flere politikområder vedrørende anvendelsen af grundlæggende rettigheder.

Hvad angår ligestilling mellem kvinder og mænd finansierer **Østrig** projekter, der har til formål at bekæmpe kønsbaseret vold, styrke kvinders og pigers position inden for naturvidenskab, ingeniørvirksomhed og matematik og i den digitale verden og udvikle deres finansielle færdigheder. Der ydes også tilskud til styrkelse af positionen for kvinder over 60 år, især kvinder fra landdistrikterne¹⁶⁹. På det retlige område har **Finland** ydet finansiering til at forbedre situationen for unge vaneforbrydere, der risikerer social udstødelse, forebygge radikaliserings og forebygge kriminalitet i lokalområdet¹⁷⁰.

Specifikke projekteksempler omfatter et projekt i **Irland**, "Ireland Against Racism Fund", som støtter gennemførelsen af den nationale handlingsplan mod racisme ved at finansiere projekter, der involverer etniske

¹⁶⁶Report on key findings from FRA's civic space consultation covering 2023, figur 18, s. 17, se [report-key-findings-fra-civic-space-consultation-covering-2023.pdf \(europa.eu\)](#).

¹⁶⁷ Onlinehøring via platformen for grundlæggende rettigheder, spørgsmål 3: "Hvad er efter din mening den største merværdi ved EU's finansiering af grundlæggende rettigheder?"

¹⁶⁸Report on key findings from FRA's civic space consultation covering 2023, figur 24, s. 21, [report-key-findings-fra-civic-space-consultation-covering-2023.pdf \(europa.eu\)](#).

¹⁶⁹ Se [Frauenprojektförderungen – Bundeskanzleramt Österreich](#).

¹⁷⁰ Der ydes også tilskud til projekter vedrørende miljøbeskyttelse, herunder forebyggelse af miljøskader, og nationale og regionale miljøuddannelsesprojekter til fremme af bæredygtig udvikling. Projekter vedrørende fremme af sundhed og social velfærd kan modtage tilskud fra Funding Centre for Social Welfare and Health Organisations (STEA).

minoritetssamfund. Der ydes finansiering til lokale, regionale og nationale projekter til fremme af racelighed¹⁷¹. I **Østrig** samler et projekt iværksat af det jødiske samfund i Wien, "LIK RAT – Let's Talk"¹⁷² børn og unge i alderen 10-35 år for at skabe et rum til en åben dialog med det formål at nedbryde fordomme mod jødedommen og fremme forbindelser mellem deltagere med forskellig religiøs og etnisk baggrund for derved at nedbryde stereotyper og fremme interreligiøs forståelse og grundlæggende rettigheder.

Flere medlemsstater rapporterer om initiativer, der skal sikre, at finansiering til fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder **når ud til interessenterne på regionalt og lokalt plan.**

Den **svenske** regering yder supplerende projektstøtte til regioner og kommuner til levering af sundhedsydelser på områder, hvor der skal træffes foranstaltninger ud over dem, der dækkes af statsbudgettet¹⁷³. I **Spanien** går 20 % af projektf finansieringen på det sociale område til aktiviteter på statsniveau og 80 % til aktiviteter på regionalt niveau¹⁷⁴.

I overensstemmelse med betydningen af finansiering til **civilsamfundet og menneskerettighedsforkæmpere** og til opretholdelsen af et åbent civilt råderum er civilsamfundsorganisationerne de primære modtagere af finansiering inden for beskyttelse og fremme af grundlæggende rettigheder i flere medlemsstater. Mange af dem¹⁷⁵ finansierer civilsamfundet via deres almindelige statsbudgetter, og nogle har indført yderligere, målrettede projekttilskudsordninger.

Luxembourg gjorde det muligt for justitsministeriet at finansiere projekter, der gennemføres af organisationer, som arbejder med grundlæggende rettigheder. Udvalgte projekter har oprettet workshopper for børn for at lære om deres rettigheder, ydet juridisk rådgivning til sårbare migranter og sørget for uddannelse af udbydere af retshjælp¹⁷⁶. **Estland** støtter organisationer, der arbejder med grundlæggende rettigheder, ligestilling og kvinders rettigheder, gennem et treårigt tilskud, der har til formål at øge finansieringens bæredygtighed og mindske afhængigheden af kortsigtede projektbaserede

¹⁷¹ [gov – Minister Joe O'Brien announces Ireland Against Racism funding call \(www.gov.ie\)](https://www.gov.ie/en/news/2022-03/minister-joe-obrien-announces-ireland-against-racism-funding-call/). På samme måde yder ligestillingsministeriet i **Spanien** tilskud til projekter vedrørende grundlæggende rettigheder, som støtter initiativer med fokus på LGBTIQ+-personers rettigheder og bekæmpelse af kønsbaseret vold og menneskehandel. Hvert ministerium skal godkende en plan med nærmere oplysninger om de tilskud, der skal ydes af ministeriet (https://transparencia.gob.es/transparencia/transparencia_Home/index/PublicidadActiva/Contratos/Plan_esSubvenciones.html?imprimir=1). I **Bulgarien** yder agenturet for personer med handicap tilskud, der gennemføres på grundlag af en særlig metode for projekter til rehabilitering og integration af personer med handicap (<https://ahu.mlsp.government.bg/portal/page/86>).

¹⁷² [Likrat: Israelitische Kultusgemeinde Wien \(ikg-wien.at\)](https://www.ikg-wien.at/), [Home – Simon Wiesenthal Prize \(wiesenthalpreis.at\)](https://www.simonwiesenthalpreis.at/).

¹⁷³ **Sverige** støtter også det arbejde, der udføres af antidiskriminationskontorer på lokalt plan. Tjenesternes geografiske fordeling i landet indgår som et tildelingskriterium. Regeringsbekendtgørelser giver mandat til finansiering af projekter til fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder. Se f.eks. bekendtgørelse (2002:989) ([Regeringskansliets rettsdatabaser \(gov.se\)](https://www.regeringen.dk/da/retsogloebegreb/rettsdatabaser)).

¹⁷⁴ Tilskud, der tildeles på regionalt og lokalt plan, indgår også i den nationale database over tilskud, der indeholder alle indkaldelser af forslag ([SNPSAP \(hacienda.gob.es\)](https://www.hacienda.gob.es/)).

¹⁷⁵ Som rapporteret af **Danmark, Kroatien og Frankrig**.

¹⁷⁶ Der blev indført en ny artikel ved lov af 23.12.2022 om statens indtægts- og udgiftsbudget for regnskabsåret 2023 for at lette finansieringen af projekter på menneskerettighedsområdet i Luxembourg. Syv projekter blev udvalgt i forbindelse med indkaldelsen af projektforslag 2023 ([Appel à projets 2023 – Promouvoir les droits humains – Projets sélectionnés – Ministère de la Justice // Le gouvernement luxembourgeois](https://www.gouvernement.luxembourg/fr/actualites/2022/12/23/appel-a-projets-2023-promouvoir-les-droits-humains-projets-selectionnes-ministere-de-la-justice-le-gouvernement-luxembourgeois)).

aktiviteter¹⁷⁷. I 2023 ydede **Frankrig** tilskud til næsten 1 500 foreninger med ansvar for modtagelses-, indkvarterings- og integrationsforanstaltninger for asylansøgere og migranter. Støttemodtagerne udvælges gennem årlige indkaldelser af projekter på nationalt, regionalt og lokalt plan.

I 2022 iværksatte en sammenslutning af **tyske** civilsamfundsorganisationer Hannah-Arendt-initiativet¹⁷⁸, et beskyttelsesprogram for journalister, mediefolk og ytringsfrihedsforkæmpere. Der er ydet støtte til næsten 5 000 mennesker fra Ukraine, Rusland, Belarus, Myanmar, Sudan, Afghanistan og andre steder. Programmet sørger for stipendier, uddannelse og kapacitetsopbygning til personer i nød, stipendieprogrammer og samlingssteder for journalister i eksil. Arbejdet består af en fond, der yder støtte til medier i eksil, forsknings- og studielegater, stipendier, juridisk og psykosocial støtte og ophold.

De fleste af de bidragydende medlemsstater¹⁷⁹ offentliggør **oplysninger om tilgængelige finansieringsmuligheder** på regeringens eller et agenturs websted eller på sociale medier. I nogle tilfælde dækker oplysningerne imidlertid kun én finansieringskilde eller kilder fra et bestemt politikområde, og der findes ingen central informationskilde med alle finansieringsoplysninger.

Spanien har en database over nationale tilskud med alle indkaldelser af forslag, der offentliggøres i det spanske statstidende og registreres i det nationale system for offentliggørelse af offentlige tilskud¹⁸⁰. Også **Rumænien** har udviklet en onlineplatform med oplysninger om tilgængelige finansieringsmuligheder på EU-plan og nationalt plan. Dette fælles adgangspunkt fungerer også som et redskab til at identificere finansieringspartnere og udveksle god praksis¹⁸¹. I **Finland** samarbejder det nationale kontaktpunkt for programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier med civilsamfundet ved at tilrettelægge uddannelses- og informationsmøder om finansieringsmuligheder, deltage i arrangementer og arbejde med eksisterende strukturer, f.eks. det rådgivende udvalg for civilsamfundet, andre statslige rådgivende udvalg og agenturer og netværk af paraplyorganisationer.

Samtidig med ovennævnte tiltag rapporterer civilsamfundsorganisationerne, at de har lidt under politisk motiverede **nedskæringer i finansieringen**¹⁸², som har en negativ indvirkning på deres

¹⁷⁷ På samme måde gennemføres der i **Østrig** projekter, der skal lette romaernes adgang til arbejdsmarkedet, af civilsamfundsorganisationer, der arbejder med romaer. **Danmark** finansierer civilsamfundsorganisationer, som gennemfører handlingsplaner, strategier og politiske initiativer på nationalt, regionalt og lokalt plan. I **Kroatien** ydes der finansiering til handicapforbund og kulturinstitutioner med henblik på at gøre kulturelt indhold mere tilgængeligt. I **Sverige** yder regeringen tilskud, der udtrykkeligt har til formål at støtte civilsamfundet (se bekendtgørelse (2021:227)), og yder finansiering til pensionistorganisationer, der støtter deres medlemmer på flere områder (bekendtgørelse (2003:752)).

¹⁷⁸ [Hannah Arendt-initiativet \(hannah-arendt-initiative.de\)](https://www.hannah-arendt-initiative.de). Initiativet finansieres af det tyske udenrigsministerium og den tyske forbundskommissær for kultur og medier og gennemføres i samarbejde med Deutsche Welle Academy, European Fund for Journalism in Exile, MICT – Media in Cooperation and Transition og European Center for Press and Media Freedom m.fl.

¹⁷⁹ Østrig, Finland, Tyskland, Danmark, Estland, Irland, Italien, Luxembourg, Letland, Polen, Rumænien, Sverige, Slovenien og Slovakiet.

¹⁸⁰ Statsrådet for sociale foranstaltninger har endvidere mandat til at sikre udveksling af oplysninger med statsforvaltningen om NGO-finansiering i den sociale sektor ([Plataforma de ONG de Acción Social | Convenios y Alianzas, Alianzas estatales \(plataformaong.org\)](#)).

¹⁸¹ På grundlag af bestemmelserne i regeringens hastebekendtgørelse nr. 122/2022, artikel 5, koordinerer ministeriet for investeringer og europæiske projekter kommunikationen og formidlingen af offentlige oplysninger vedrørende adgang til ekstern finansiering ([Oportunități de finanțare UE \(gov.ro\)](#)).

¹⁸² I alt rapporterede mere end 30 % af de organisationer, der reagerede på FRA's høring om civilsamfundets råderum, at de havde lidt under politisk motiverede finansieringsnedskæringer i 2023 (se [Report on key findings from](#)

operationelle kapacitet og muligheder for at bidrage til en åben og demokratisk diskurs. Som hvert år indeholder beretningen om chartret eksempler fra medlemsstaterne, kontaktpunkterne for chartret, civilsamfundet og andre interessenter. Det betyder, at der ikke indsamles sammenlignelige oplysninger om alle tilfælde, hvor finansieringen til civilsamfundsorganisationer er blevet skåret ned, betingelserne for finansiering er blevet uforholdsmæssigt strammet, eller omstændighederne for aktører på området for grundlæggende rettigheder ellers er blevet svækket i løbet af det seneste år. I lyset af de seneste data finder en sådan udvikling imidlertid fortsat sted i hele EU¹⁸³.

I den civilsamfundsundersøgelse, der blev gennemført til støtte for denne beretning, blev der udpeget **to hovedudfordringer med hensyn til national finansiering til civilsamfundet**: manglen på tilgængelige midler på grund af det tematiske fokus for respondenternes aktiviteter (35 %) og manglen på kerne- eller infrastrukturfinansiering (30 %). Andre forhold, der udgjorde udfordringer ifølge civilsamfundet, omfatter utilstrækkelig information eller information, der er vanskelig at finde (22 %), manglende finansiering til projekter i mindre organisationer eller til mindre projekter (22 %) og projekternes begrænsede virkning på grund af korte finansieringscyklusser eller manglende opfølgende finansiering (21 %)¹⁸⁴.

Medlemsstaterne rapporterer endvidere om **samarbejde med internationale donorer** inden for finansiering af grundlæggende rettigheder. Dette er navnlig tilfældet på området for foranstaltninger udadtil, hvor medlemsstaterne bidrager til finansieringen af internationale og regionale menneskerettighedsorganer samt internationale civilsamfundsorganisationer. Nogle medlemsstater yder desuden bilaterale tilskud til menneskerettighedsaktører inden for rammerne af deres udenrigspolitik¹⁸⁵ eller har etableret bilaterale samarbejdsprogrammer¹⁸⁶.

Hvad angår anvendelsen af tredjepartsfinansieringsmuligheder i medlemsstaterne har **Bulgarien** kombineret finansiering fra statsbudgettet, programmet for retlige anliggender og tilskud fra EØS/Norge for at opbygge retsvæsenets kapacitet inden for grundlæggende rettigheder, herunder uddannelse af retsvæsenets aktører, børnevenlig retspleje og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet. **Polen** rapporterer om en række initiativer inden for retsvæsenet, der er blevet finansieret via programmet for retlige anliggender og tilskud fra EØS/Norge. I **Rumænien** afsluttede man 12 projekter, der var finansieret af tilskud fra EØS/Norge, og som havde til formål at forbedre adgangen til sundhedsydelser for sårbare grupper, herunder romaer¹⁸⁷. **Slovenien** rapporterer om projekter, der medfinansieres af Europarådet og EU's støtte til strukturreformer¹⁸⁸.

4.2. Nationale menneskerettighedsinstitutioners, ligestillingsorganers og ombudsmænds rolle i finansieringen af grundlæggende rettigheder

De høringer, der blev gennemført til støtte for denne beretning, var præget af stor interesse fra de nationale menneskerettighedsinstitutioner, ligestillingsorganer og ombudsmænd. I alt 20 af dem og deres netværk på EU-plan deltog i den målrettede høring¹⁸⁹.

[FRA's civic space consultation covering 2023](#), figur 11, s. 9) og i 2022 (se [FRA 2023, Protecting civil society – update 2023](#), figur 5, s. 28).

¹⁸³ [Report on key findings from FRA's civic space consultation covering 2023](#), figur 13 og 15, s. 12 og 14.

¹⁸⁴ Onlinehøring via platformen for grundlæggende rettigheder, spørgsmål 7: "Hvad er de største udfordringer ved den nationale finansiering til grundlæggende rettigheder, der ydes af din medlemsstat?"

¹⁸⁵ Som rapporteret af f.eks. **Kroatien, Italien og Sverige**.

¹⁸⁶ F.eks. samarbejdsprogrammet mellem Schweiz og **Kroatien**.

¹⁸⁷ [776-lista-proiecte-apel-1-ro-sanatate.pdf \(eagrants.ro\)](#).

¹⁸⁸ [Barnahus v Sloveniji \(skupni projekt Evropske unije in Sveta Evrope\)](#) Forbedring af ungdomsretssystemerne og styrkelse af uddannelsen af fængselspersonale i Slovenien.

¹⁸⁹ Der blev modtaget bidrag fra ENNHRI og Equinet.

Nationale menneskerettighedsinstitutioner er omfattet af strategien for chartret og er centrale for chartrets gennemførelse

I strategien for chartret noterede Kommissionen sig den afgørende rolle, som de nationale menneskerettighedsinstitutioner spiller med hensyn til at forbinde regeringen og civilsamfundet. De nationale menneskerettighedsinstitutioner fremmer beskyttelsen af alle grundlæggende rettigheder ved at overvåge anvendelsen af chartret, giver oplysninger og yder støtte til ofre for krænkelse af rettigheder og samarbejder med andre nationale institutioner for at forbedre anvendelsen af og kendskabet til chartret. I betragtning af deres uafhængige status og ekspertise inden for overvågning og rådgivning af myndigheder kan de nationale menneskerettighedsinstitutioner spille en rolle med hensyn til at sikre, at EU-finansierede programmer udformes og gennemføres i overensstemmelse med chartret¹⁹⁰.

Med hensyn til finansiering til fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder fremhævede de bidragende nationale menneskerettighedsinstitutioner, ligestillingsorganer og ombudsmænd de **begrænsninger, der følger af deres mandater**. Som ENNHRI også bemærkede i sin særlige erklæring fra 2022¹⁹¹ er det i overensstemmelse med FN's Parisprincipper¹⁹² ikke hensigtsmæssigt, at de nationale menneskerettighedsinstitutioner har beslutningsbeføjelser eller stemmeret i overvågningsudvalgene i forbindelse med gennemførelsen af den horisontale grundforudsætning for chartret eller kan udstede certifikater for de finansierede projekters overholdelse af de grundlæggende rettigheder.

De nationale menneskerettighedsinstitutioners, ligestillingsorganers og ombudsmænds aktiviteter finansieres generelt over statsbudgettet, som lejlighedsvis kan suppleres med ekstern finansiering (f.eks. med tilskud fra EØS/Norge). Størstedelen af de nationale menneskerettighedsinstitutioner, ligestillingsorganer og ombudsmænd, der har svaret, yder ikke selv finansiering til projekter vedrørende grundlæggende rettigheder. Deres mandater pålægger ikke disse organer finansieringsrelaterede aktiviteter.

Der findes undtagelser. Det tyske ligestillingsorgan¹⁹³ kan i henhold til ligebehandlingsloven finansiere projekter, der er i national interesse, når disse ikke kan finansieres effektivt af en delstat. Det udsender derfor indkaldelser af forslag til finansiering i overensstemmelse med sine finansieringsretningslinjer og sit årlige budget¹⁹⁴.

I **Tyskland** er der afsat midler til finansieringsprogrammet **Respekt*land**, det første føderale program til finansiering af rådgivnings- og støttestrukturer til ofre for forskelsbehandling. Med et budget på 4,8 mio. EUR i 2023 og 5,75 mio. EUR i 2024 udvalgte FADA 35 pilotprojekter fra de i alt 103 ansøgninger i samarbejde med delstaterne. De fleste projekter har et regionalt fokus (kun ni har en national tilgang). Projekterne omfatter f.eks. forsøg med juridisk rådgivning og rådgivning i underforsynede regioner eller udvidelse af rådgivningstjenester for

¹⁹⁰ Strategien for chartret, s. 9 og 11.

¹⁹¹ [ENNHRI-Statement-on-NHRIs-Monitoring-Fundamental-Rights-Compliance-Of-EU-Funds.pdf](#).

¹⁹² Principper vedrørende status for nationale institutioner (Parisprincipperne), FN's generalforsamlingsresolution 48/134 af 20.12.1993.

¹⁹³ Antidiskriminierungsstelle des Bundes (**FADA**).

¹⁹⁴ [Antidiskriminierungsstelle – Homepage – Der Link war falsch, die Adresse ist die richtige!, lov om ligebehandling \(Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz – AGG\) \(gesetze-im-internet.de\)](#).

ofre for forskelsbehandling til landdistrikterne. Et projekt fastlægger standarder for lokale og kommunale ligestillings- og antidiskriminationsorganer.

På samme måde giver den irske lov om menneskerettigheder og ligestilling fra 2014 giver den nationale menneskerettighedsinstitution i **Irland** mandat til at yde tilskud til aktiviteter til fremme af menneskerettigheder og ligestilling. Finansieringen ydes i overensstemmelse med prioriteterne i en strategierklæring¹⁹⁵ og stilles til rådighed under en ordning for små tilskud (på op til 6 000 EUR) og som generelle tilskud (på op til 20 000 EUR). Den nationale menneskerettighedsinstitution har finansieret over 200 projekter til støtte for små rettighedsindehavere og lokalsamfundsstyrede grupper. Ordningen glæder sig også over partnerskaber mellem flere organisationer.

Ingen af de nationale menneskerettighedsinstitutioner, ligestillingsorganer eller ombudsmænd, der har svaret, informerer potentielle ansøgere om tilgængelige finansieringsmuligheder. Den græske ombudsmand bemærkede imidlertid, at denne kunne fremsætte henstillinger til den offentlige forvaltning om fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder, herunder gennem finansiering.

Nogle ombudsmænd og nationale menneskerettighedsinstitutioner deltager i finansieringsaktiviteter på anden måde. Den **kroatiske ombudsmand** støtter finansieringsansøgninger fra anerkendte civilsamfundsorganisationer. **Ombudsmændene fra Kroatien, Cypern og Grækenland** og de **bulgarske, spanske og slovenske nationale menneskerettighedsinstitutioner** deltager i arrangementer, der organiseres af civilsamfundsorganisationer som led i finansierede projekter, eller deltager i projektaktiviteter som en del af en sammenslutning.

Projektet **Rooting for Rights (R4R)**¹⁹⁶ fremmer anvendelsen af chartret til beskyttelse af rettighederne for ansøgere om international beskyttelse i **Cypern, Grækenland, Malta og Portugal**. På grundlag af strategien for chartret fokuserer projektet på bevidstgørelse og fortalervirksomhed over for de nationale myndigheder (i alt 25 nationale institutioner, menneskerettighedsorganer, statslige aktører og ombudsmænd). Projektet opbygger kapaciteten hos retsvæsenets aktører, civilsamfundsorganisationer og frontlinjeaktører til effektivt at påberåbe sig chartret, når de støtter ansøgere om international beskyttelse, og udvikler materiale til at informere dem om deres rettigheder. Den græske nationale menneskerettighedskommission deltager i henhold til sit mandat i arbejdet med at overvåge menneskerettighedskrænkelser og rådgive om menneskerettighedspolitikker.

Flere nationale menneskerettighedsinstitutioner, ligestillingsorganer og ombudsmænd samarbejder med andre donorer. Dette omfatter samarbejde med EØS/Norge-tilskuddene (**ombudsmænd fra Cypern, Tjekkiet og Grækenland og den slovenske nationale menneskerettighedsinstitution**). Bidragyderne henviser også til bilaterale projekter, der finansieres af **Nederlandene** og USAid samt projektsamarbejde med Europarådet og FRA.

Med finansiering fra EØS/Norge-tilskud gennemførte FRA et regionalt projekt om støtte til nationale menneskerettighedsinstitutioner i arbejdet med at overvåge de grundlæggende rettigheder og de aspekter af retsstatsprincippet, der vedrører grundlæggende rettigheder i **Bulgarien, Kroatien, Cypern, Letland, Polen, Slovakiet og Slovenien**¹⁹⁷. Modtagerne var de nationale menneskerettighedsinstitutioner, som alle har iværksat

¹⁹⁵ [Strategy Statement 2022-2024 – IHREC – Irish Human Rights and Equality Commission](#).

¹⁹⁶ Finansieret af indkaldelsen under programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier CERV-2022-CHAR-LITI. Projektet blev gennemført fra januar 2023 til juni 2024. [Rooting for Rights – aditus foundation](#).

¹⁹⁷ [Supporting National Human Rights Institutions in monitoring fundamental rights and the fundamental rights aspects of the rule of law | Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder \(europa.eu\)](#)

aktiviteter for at sikre overholdelse af de grundlæggende rettigheder i forbindelse med gennemførelsen af EU-midler. ENNHRI deltog som ekspertpartner. Projektet havde til formål at styrke de nationale menneskerettighedsinstitutioners anvendelse af chartret og styrke deres rolle i håndhævelsen heraf på nationalt plan, styrke deres kapacitet inden for overvågning af grundlæggende rettigheder og retsstatsprincippet og opbygge yderligere kapacitet til at overvåge overholdelsen af de grundlæggende rettigheder i forbindelse med gennemførelsen af EU-midler.

Nationale menneskerettighedsinstitutioner, ligestillingsorganer og ombudsmænd nævner også finansiering, der stilles til rådighed af Equinet og ENNHRI. En af de aktiviteter, som ENNHRI gennemfører inden for rammerne af sit driftstilskud til programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier, er finansiel støtte til tredje parter. Denne mulighed for omfordeling har gjort det muligt for ENNHRI at stille midler til rådighed for de nationale menneskerettighedsinstitutioner efter en særlig indkaldelse, og i 2023 blev der gennemført ni projekter om strategiske fremskridt inden for fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder på nationalt plan.

Ud over de udfordringer, der er identificeret i forbindelse med overvågningen af gennemførelsen af chartret i forbindelse med udbetalingen af EU-midler¹⁹⁸, henleder den **kroatiske ombudsmand** opmærksomheden på visse finansieringsrelaterede spørgsmål såsom forsinkelser i offentliggørelsen af finansieringsindkaldelser, mangel på flerårige indkaldelser og uforholdsmæssigt store administrative byrder for organisationer, der arbejder med overvågning af grundlæggende rettigheder, overvågningsaktiviteter, fortalervirksomhed og ikkeforskelsbehandling¹⁹⁹. Den **slovakiske nationale menneskerettighedsinstitution** påpeger manglen på bæredygtig finansiering til civilsamfundsorganisationer, som ikke er baseret på projekter²⁰⁰.

5. Samarbejde mellem EU og andre offentlige og private donorer

EU's finansieringsindsats inden for grundlæggende rettigheder supplerer den indsats, der gøres af andre internationale donorer, både offentlige og private. EU og andre internationale aktører yder finansiering, der er relevant for de grundlæggende rettigheder, både i EU, nabolandene og kandidatlandene samt globalt. I tredjelande støtter EU fremme af menneskerettigheder og

og [Strengthening NHRIs to advance EU common values and the EU Charter of Fundamental Rights: outcomes of FRA Conference on NHRIs – ENNHRI](#).

¹⁹⁸ Se punkt 3.8.2 ovenfor.

¹⁹⁹ Bidrag fra Republikken Kroatiens ombudsmand til de målrettede høringer, der gennemføres til støtte for denne rapport, s. 5. I rapporten om retsstatssituationen 2024, landekapitlet om Kroatien, s. 31, bemærkes det, at finansieringstendenserne ifølge regeringen i 2023 skiftede fra kortsigtet støtte til flerårig systematisk og løbende finansiering. Nogle civilsamfundsorganisationer henviste ikke desto mindre til den stigende administrative byrde i forbindelse med ansøgning om midler samt til udfordringerne i forbindelse med prioriteringen af finansiering.

²⁰⁰ Bidrag fra det slovakiske center for menneskerettigheder til de målrettede høringer, der gennemføres til støtte for denne rapport, s. 4. I rapporten om retsstatssituationen 2024, landekapitlet om retsstatssituationen i Slovakiet, s. 35, bemærkes det, at miljøet for civilsamfundsorganisationer er blevet forværret, navnlig for civilsamfundsorganisationer, der fører tilsyn med statslige aktiviteter eller arbejder på menneskerettighedsområdet. Der er vedtaget foranstaltninger til at indstille den offentlige finansiering til visse civilsamfundsorganisationer, navnlig LGBTIQ-organisationer, og aktiviteter såsom bekæmpelse af desinformation eller til beskyttelse af menneskerettighederne.

demokrati gennem sine eksterne politikker og fremme af universelle værdier for alle. Som en del af civilsamfundet støtter filantropiske organisationer også andre civilsamfundsorganisationer ved at supplere statslige og private initiativer²⁰¹.

På grundlag af bidrag fra de målrettede høringer²⁰² beskrives det i dette kapitel, hvordan flere aktører stiller finansiering til rådighed for projekter vedrørende grundlæggende rettigheder og arbejder for at sikre, at deres emner og metoder svarer til modtagernes behov på stedet. Høringerne peger på, at disse bestræbelser generelt er forenelige, men de viser også, at der kan træffes yderligere foranstaltninger for at skabe eksplicite synergier.

5.1. Finansiering til grundlæggende rettigheder i EU fra andre offentlige og private donorer

Flere internationale offentlige og private donorer yder finansiering til fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder i EU gennem projektf finansiering og direkte bilateral finansiering. I FRA's årlige høring om civilsamfundets råderum, der omfatter erfaringer fra 2023²⁰³, oplyser civilsamfundsorganisationerne, at 15 % af deres finansiering kom fra internationale eller udenlandske offentlige donorer, 8 % fra EØS/Norge-tilskud og 7 % fra andre internationale kilder.

EØS/Norge-tilskuddene²⁰⁴ yder finansiel støtte til 15 EU-medlemsstater²⁰⁵ med henblik på at mindske de økonomiske og sociale forskelle i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde og styrke samarbejdet. Aktiviteterne skal baseres på de fælles værdier respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og overholdelse af menneskerettighederne²⁰⁶. Der ydes f.eks. finansiering til styrkelse af civilsamfundet og styrkelse af grupper i sårbare situationer, forbedring af de offentlige forvaltningers kapacitet til at værne om de grundlæggende rettigheder, styrkelse af ombudsmænd, nationale menneskerettighedsinstitutioner og ligestillingsorganer og bekæmpelse af forskelsbehandling, herunder hadforbrydelser og hadefulde tale²⁰⁷. Tilskuddene støtter også inklusion og styrkelse af romaer med særligt fokus på lande med store romabefolkninger (**Bulgarien, Tjekkiet, Grækenland, Rumænien og Slovakiet**)²⁰⁸.

²⁰¹ Ifølge Philea er der over 186 000 filantropiske organisationer i Europa. Selv om der ikke foreligger nøjagtige data om den finansiering, de yder på området for grundlæggende rettigheder, anslås den samlede årlige finansiering at beløbe sig til 54,5 mia. EUR.

²⁰² Europarådet, Europarådets Udviklingsbank, EEA and Norway Grants Financial Mechanism Office, Den Europæiske Investeringsbank, FN's Menneskerettighedskontor, USAid, Philanthropy Europe Association (Philea) og Stiftung Mercator deltog i høringerne.

²⁰³ Report on key findings from [FRA's civic space consultation covering 2023](#), figur 18, s. 17.

²⁰⁴ [Home | EEA Grants](#).

²⁰⁵ Bulgarien, Kroatien, Tjekkiet, Estland, Grækenland, Ungarn, Letland, Litauen, Malta, Polen, Portugal, Rumænien, Slovakiet og Slovenien.

²⁰⁶ [Protokol 38C om EØS-finansieringsmekanismen \(2014-2021\)](#), artikel 1, stk. 2. Se også [Rådet giver grønt lys for aftaler om EØS-finansieringsmekanismen og den norske finansieringsmekanisme for 2021-2028 – Consilium \(europa.eu\)](#).

²⁰⁷ EØS/Norge-tilskuddet, der henviser til finansiering ydet under prioriteten "*Kultur, civilsamfund, god regeringsførelse, grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder*".

²⁰⁸ EØS/Norge-tilskuddet, der henviser til finansiering ydet under prioriteten "*Social inklusion, ungdomsbeskæftigelse og fattigdomsbekæmpelse*", som også yder finansiering til fremme af opfyldelsen

I **Rumænien** har et projekt leveret sociale, medicinske og uddannelsesmæssige tjenester med henblik på at bekæmpe fattigdom og social udstødelse. Det blev gennemført i samarbejde med medlemmer af det berørte samfund, hovedsagelig romaer, og omfattede udvikling af en bæredygtig genbosættelsesmetode og køb af 63 sociale boliger til familier²⁰⁹. I **Bulgarien** har programmet støttet ungdomscentre og børneinstitutioner i fjerntliggende områder, landdistrikter og/eller fattige bebyggelser og har forbedret adgangen til uddannelse, beskæftigelse, sociale tjenester og sundhedstjenester.

EØS/Norge-tilskuddene finansierer også bilaterale initiativer i modtagerlandene samt **projektpartnerskaber med EU's nabolande**. Der samarbejdes med Europarådet, FRA og OECD. Disse internationale partnerorganisationer rådgiver om programmer og projekter og gennemfører deres egne projekter.

Projektet vedrørende **omfattende hjælp til ofre for seksuel vold fra Ukraine** yder støtte til ukrainske flygtninge, der er ofre for seksuel vold, via en 24/7-hjælpe linje, social og psykologisk rådgivning samt juridisk, medicinsk og materiel støtte. Projektet, der er finansieret af en bilateral fond fra **Litauen**, deler også viden med andre organisationer, der organiserer traumetræning.

USAid²¹⁰ sigter mod at bevare og videreudvikle åbne, rettighedsbaserede, demokratiske, lige og inklusive samfund baseret på retsstatsprincippet. Det støtter initiativer fra civilsamfundsorganisationer, menneskerettighedsforkæmpere og grupper, der fungerer som vagthunde, samt institutioner, der er pålagt forpligtelser, f.eks. nationale menneskerettighedsinstitutioner, ombudsmænd samt anklagere og dommere i **Bulgarien, Ungarn og Polen**. Det har iværksat støtte til menneskerettighedsaktivister i eksil ved at yde tilskud til **Polen og Tyskland** og uden for EU til programmer, der støtter russiske og belarussiske aktivister²¹¹.

FN's Højkommissariat for Menneskerettigheder (OHCHR) yder finansiering gennem FN's Frivillige Fond for Torturofre og FN's Frivillige Fond for Bekæmpelse af Moderne Former for Slaveri. Der er ydet finansiering til organisationer, der direkte støtter tortur- og slaverioverleverere, fra **Belgien, Kroatien, Tjekkiet, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Ungarn, Irland, Italien, Nederlandene, Rumænien og Spanien**²¹².

Den Europæiske Investeringsbank (EIB) og Europarådets Udviklingsbank (CEB) har ydet langsigtede **lån til infrastruktur** i flere sektorer, der er omfattet af chartret. EIB investerer i projekter inden for social infrastruktur, vedvarende energi, inklusiv finansiering og byudvikling, blander lån med tilskud og støtter investeringsprojekter. CEB finansierer

af den højest opnåelige sundhedstilstand, herunder for børn og personer i udsatte situationer samt for personer fra ugunstigt stillede områder. Under prioriteten "*Retlige og indre anliggender*" har EØS/Norge-tilskuddene støttet projekter, der gør det muligt for asylansøgere at ansøge om international beskyttelse, og projekter vedrørende forbedring af fængselsvæsenet i overensstemmelse med internationale og europæiske standarder, internationalt politisamarbejde samt projekter, der skal øge retsvæsenets effektivitet og gøre det muligt at bekæmpe vold i hjemmet og kønsbaseret vold.

²⁰⁹ [The projects helping Roma Communities get out of slums | EEA Grants.](#)

²¹⁰ [U.S. Agency for International Development \(usaid.gov\).](#)

²¹¹ Bidrag fra USAid. Støtten omfatter teknisk og finansiel bistand til opbygning af organisatorisk kapacitet og støtte til finansiel diversificering, engagement og offentlig kommunikation, koalitionsopbygning, fortalervirksomhed for demokratiske reformer samt reformer til forbedring af det overordnede driftsmiljø for civilsamfundet. USAid støtter også i stigende grad uformelle initiativer og borgerbevægelser i lande som Armenien, Ukraine og Moldova. Det har afholdt kurser i fortalervirksomhed for grupper i sårbare situationer i Serbien, Kosovo og Nordmakedonien og støttet LGBTI+-samfund.

²¹² Bidrag fra OHCHR.

hovedsagelig infrastruktur til boliger, uddannelse og sundhedspleje²¹³. Der tilbydes ligeledes lån og tilskud til CEB-medlemmer fra lande uden for EU, hovedsagelig på Vestbalkan og i de østlige nabolande.

Alle bidragende donorer indhenter feedback fra interessenter om programudvikling og - gennemførelse²¹⁴. Internationale donorer tilrettelægger høringer og informationsmøder i modtagerlandene²¹⁵ og inddrager partnere i beslutningerne om, hvordan projektmidlerne skal anvendes, idet de tilpasser sig politiske ændringer og fastsætter tidsfrister²¹⁶. Ifølge FRA gennemføres der ofte høringer af civilsamfundsorganisationer med henblik på udvikling af nye finansieringsprogrammer, når der er tale om større organisationer²¹⁷. Donorerne tilbyder også andre former for støtte, herunder kapacitetsopbygning, teknisk ekspertise og mentorordninger²¹⁸. Fondsforvaltere rekrutteres fra modtagerlandene på grundlag af deres viden om landenes civilsamfund for at sikre, at modtagernes behov opfyldes²¹⁹.

De bidragende donorer ser også muligheder for yderligere forenkling for at mindske den administrative byrde og skabe yderligere fleksibilitet. De henviser endvidere til **løbende overvejelser om, hvordan der sikres overensstemmelse mellem de finansierede aktiviteter og tilskuddenes værdi**²²⁰. Der er også behov for bistand for at forbedre deltagernes kapacitet med hensyn til grundlæggende rettigheder generelt²²¹, ligesom der er behov for **uddannelse og mentorordninger forud for indgivelsen af ansøgningen** for at hjælpe især mindre organisationer med at ansøge om finansiering²²².

OHCHR henviser til et **finansieringsgab** for dets to fonde, hvor det store antal ansøgninger, som det ikke har været i stand til at yde støtte til, afslører, hvordan tusindvis af ofre efterlades uden hjælp på trods af deres behov for støtte. Dette viser, at der er et **behov for at diversificere finansieringskilderne**, herunder med private donorer.

CEB fremhæver den afgørende **rolle, som støtte spiller i forbindelse med udvikling af social infrastruktur** og plejeprojekter, da projekter på disse områder normalt ikke genererer indtægter. De gennemføres ofte på regionalt og lokalt plan, hvor behovet for teknisk ekspertise

²¹³ CEB sigter mod målgrupper i sårbare situationer, børn, ældre og personer med handicap. Den yder projekttilskud i alle medlemsstater undtagen Østrig, som ikke er medlem. CEB screener sine forslag og søger at identificere sårbare støttemodtagere med henblik på fremtidig overvågning.

²¹⁴ Bidrag fra EØS/Norge-tilskuddene og bidrag fra OHCHR, som begge henviser til anvendelsen af en deltagelsesbaseret metode til udvikling af projektstyring og udformning af projekter og støtte til potentielle støttemodtagere i forbindelse med udvikling af projekter.

²¹⁵ Bidrag fra EØS/Norge-tilskud, som rapporterer, at de har afholdt møder om, hvordan man ansøger, udvidet det opsøgende arbejde over for underforsynede geografiske områder ved at yde tilskud uden krav om samfinansiering, afholdt møder om, hvordan man ansøger, og gennemført særlige indkaldelser om specifikke emner som f.eks. inklusion og styrkelse af romaer.

²¹⁶ Bidrag fra USAid og bidrag fra Philea, s. 6. Philea bemærker, at filantropiske organisationer tilbyder anden støtte end tilskud, f.eks. støtte til organisationsudvikling og netværkssamarbejde samt præmier og priser.

²¹⁷ Report on key findings from FRA's civic space consultation covering 2023, figur 25, s. 23, [report-key-findings-fra-civic-space-consultation-covering-2023.pdf \(europa.eu\)](#). Typer af finansiering, som civilsamfundsorganisationer anser for relevante, omfatter finansiering til fortalervirksomhed rettet mod politiske beslutningstagere, organisatorisk udvikling, fortalervirksomhed og kampagner rettet mod offentligheden, kapacitetsudvikling af eget personale og frivillige samt aktiviteter i rollen som vagthund.

²¹⁸ Bidrag af USAid.

²¹⁹ Bidrag fra EØS/Norge-tilskud med henvisning til Active Citizens Fund.

²²⁰ Bidrag fra EØS/Norge-tilskud.

²²¹ Bidrag fra EIB.

²²² Bidrag af USAid.

kan være større. Tildeling af tilskud, der er i overensstemmelse med rettighederne, kan også have den gavnlige virkning, at de tilskynder projekter til at opbygge deres aktiviteter på en måde, der fremmer de grundlæggende rettigheder.

Filantropiske fonde imødekommer finansieringsbehov gennem en blanding af projekt- og kapacitetsopbygningstilskud, hvor de finansierer organisationernes kerneaktiviteter og støtter græsrodsorganisationer gennem omfordeling og mikrotilskud²²³.

Filantropiske organisationer samler enheder, der yder støtte til grundlæggende rettigheder. Dette giver dem mulighed for at udveksle bedste finansieringspraksis, så de kan opskaleres og kopieres, og samle midler til specifikke sager eller fælles initiativer. De deltager også i forskning og formidling af information om finansieringsmuligheder og finansieringsgab, ligesom de vurderer virkningen af finansieringen. Flere af dem samarbejder også med andre donorer, herunder EU.

Som en af sine aktiviteter etablerer **Philea** kontakt mellem sine medlemmer gennem tematiske netværk. Disse omfatter f.eks.:

– **Philea Democracy Network**, som gør det lettere at samarbejde om at forsvare og udvikle demokratiet. Det udgør et forum for diskussion og udveksling af viden.

- **The Philea Journalism Funders Forum** gør det muligt for bidragyderne at engagere sig på en interaktiv og proaktiv måde i spørgsmålet om uafhængig kvalitetsjournalistik og dens rolle med hensyn til at støtte demokratiet²²⁴.

Med hensyn til fælles finansiering gennemfører OHCHR "**multidonorprojekter**", når et finansielt bidrag fra EU slås sammen med andre donorerers finansiering til samme formål²²⁵. USAid oplyser, at organisationen har samarbejdet med EU, Oak Foundation, Civitates og andre donorer i tilvejebringelsen af finansiering²²⁶. Europarådet støtter i stigende grad reformer i EU's medlemsstater ved at stille ekspertise til rådighed i projekter, der finansieres via TSI-mekanismen²²⁷.

Denne beretning viser, at EU's og andre donorerers finansieringsbestræbelser på området for grundlæggende rettigheder styrker hinanden gensidigt. Som opfølgning på seminaret i 2023 om støtte til civilsamfundet gennem finansiering²²⁸ er der etableret **uformelle udvekslingsmøder**

²²³ Bidrag fra Philea, s. 6.

²²⁴ Bidrag fra Philea, s. 6. Ifølge Philea er der behov for mere dialog mellem offentlige og filantropiske bidragydere på forskellige politikområder, herunder klima, demokrati, ligestilling og udviklingspartnerskaber. Philea fremmer et mangfoldigt og inkluderende økosystem af fonde, filantropiske organisationer og netværk, der arbejder for det fælles bedste.

²²⁵ Bidrag fra OHCHR. Bidragsaftaler mellem EU og OHCHR, der er indgået til støtte for fremme og beskyttelse af menneskerettighederne i Aserbajdsjan, Burkina Faso, Tchad, Cambodja, Colombia, Georgien, Guatemala, Mauretanien, Mexico, Moldova, Niger, det besatte palæstinensiske område, Peru, Filippinerne, Sudan, Syrien, Thailand, Ukraine, Venezuela og Yemen. OHCHR samarbejder også med EU ved at være medarrangør af offentlige arrangementer og anerkende donorer på de sociale medier.

²²⁶ Sammen med programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier finansierer USAid projektet **Engaging Central Europe**, der har til formål at sætte civilsamfundet i stand til at beskytte, revitalisere og forny demokratiet i hjertet af Europa, [Engaging Central Europe | German Marshall Fund of the United States \(gmfus.org\)](#).

²²⁷ EIB samarbejder med nationale erhvervsfremmende banker i EU's medlemsstater om at støtte projekter inden for grundlæggende rettigheder, f.eks. projekter vedrørende socialt boligbyggeri i Frankrig og sårbare grupper på Vestbalkan i samarbejde med CEB. CEB deltager også i EU's finansieringsplatforme for at fremme kombinationer af forskellige finansieringskilder for at øge projekternes finansielle bæredygtighed. Det samarbejder også med andre internationale finansielle institutioner om samfinansiering og udveksling af bedste praksis.

²²⁸ [Supporting civil society organisations and human rights defenders through funding](#). Se kapitel 1.

om finansiering af grundlæggende rettigheder mellem offentlige og private donorer, herunder Kommissionen²²⁹. Der er stadig behov for løbende dialog for at sikre, at indsatsen og udvekslingen af oplysninger og bedste finansieringspraksis er i overensstemmelse med støttemodtagernes behov.

5.2. Finansiering af menneskerettigheder i eksterne politikker

I sine foranstaltninger udadtil anvender EU en række værktøjer til at værne om menneskerettighederne, demokratiet og retsstatsprincippet både i sine bilaterale forbindelser og i bilaterale fora, primært fra **instrumentet for naboskab, udviklingssamarbejde og internationalt samarbejde (NDICI) – et globalt Europa**. Dette instrument omfatter **det tematiske program for menneskerettigheder og demokrati** med et samlet budget på 1,5 mia. EUR for perioden 2021-2027. Det bidrager til gennemførelse af prioriteterne i EU's handlingsplan vedrørende menneskerettigheder og demokrati 2020-2027²³⁰, FN's mål for bæredygtig udvikling²³¹ og målene i den grønne pagt for så vidt angår virkningerne af miljøproblemerne og klimaændringerne på menneskerettighederne, og det støtter valgobservationsmissioner.

Omkring halvdelen af disse midler forvaltes af EU-delegationerne. Projekterne fremmer civile, politiske, sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder i partnerlandene og støtter menneskerettighedsorganer²³² og demokrati i hele verden. Yderligere tematiske programmer under NDICI finansierer foranstaltninger til støtte for børns rettigheder, ligestilling mellem kønnene, sociale rettigheder, sundhed og uddannelse²³³, og et program støtter opretholdelsen af et gunstigt miljø for civilsamfundet²³⁴.

Forvaltningen af midlerne følger en menneskerettighedsbaseret tilgang med en analyse af risikoen for menneskerettighederne og foranstaltninger til at sikre rettighedshavernes deltagelse samt afbødende foranstaltninger til at imødegå risici, hvor det er nødvendigt²³⁵.

Eksempler på globale projekter finansieret af NDICI:

– **ProtectDefenders.eu og nødhjælpsfond for udsatte menneskerettighedsforkæmpere**: et tilskud på 30 mio. EUR til 12 specialiserede civilsamfundsorganisationer med henblik på at yde støtte til udsatte menneskerettighedsforkæmpere i hele verden. Dette program er det vigtigste af sin art på verdensplan og suppleres af en facilitet for små tilskud, der kanaliseres gennem EU-delegationerne, så prioriterede sager dækkes mere effektivt.

²²⁹ Det første møde fandt sted i juni 2024 på Phileas initiativ.

²³⁰ https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2024/Action-Plan-EN_2020-2027.pdf (extended to 2027 with Council Conclusions of 27.05.2024 (ST 9508 2024 INIT)).

²³¹ [THE 17 GOALS | Sustainable Development \(un.org\)](https://www.un.org/sustainabledevelopment/).

²³² F.eks. Den Internationale Straffedomstol og OHCHR.

²³³ Relevante foranstaltninger finansieres af det "tematiske program for globale udfordringer".

²³⁴ Relevante foranstaltninger finansieres af programmet vedrørende civilsamfundsorganisationer. Foranstaltninger med fokus på menneskerettighederne støttes også fra NDICI's søjle for hurtig reaktion.

²³⁵ Hvis der konstateres alvorlige problemer med de grundlæggende rettigheder, kan finansieringen suspenderes eller bringes til ophør. Delegationerne opfylder i øjeblikket et mål om, at 15 % af de geografiske programmer skal rapportere om et bidrag til menneskerettigheder.

- **Spotlight**-initiativet: et globalt flerårigt partnerskab mellem EU og FN, som har til formål det er at udrydde alle former for vold mod kvinder og piger²³⁶. Initiativet, der blev lanceret med en indledende EU-investering på 500 mio. EUR, udgør en hidtil uset global investering i ligestilling mellem kønnene.
- **Nationale menneskerettighedsinstitutioner**: et løbende tilskud på 5 mio. EUR til sekretariatet for GANHRI, den globale sammenslutning af nationale menneskerettighedsinstitutioner i OHCHR, som samler regionale netværk af nationale menneskerettighedsinstitutioner. Tilskuddet dækker akkrediterings- og kapacitetsopbygningsaktiviteter for nationale menneskerettighedsinstitutioner.

EU finansierer også foranstaltninger, der bidrager til at fremme og beskytte de grundlæggende rettigheder i lande, der er omfattet af udvidelsespolitikken og den europæiske naboskabspolitik²³⁷. Relevante projekter finansieres f.eks. i Bosnien-Hercegovina, Kosovo, Montenegro, Serbien, Tyrkiet og Moldova samt i det sydlige Middelhavsområde.

EU finansierer desuden **EU's og Europarådets fælles programmer**²³⁸. Under den horisontale facilitet for Vestbalkan og Tyrkiet ydes der f.eks. støtte til kandidatlande og potentielle kandidater til EU-medlemskab med henblik på at opfylde deres reformdagsordener og overholde europæiske standarder, herunder på området for grundlæggende rettigheder.

6. Konklusion

I denne beretning er relevansen af EU-finansiering til beskyttelse, fremme og håndhævelse af grundlæggende rettigheder i Unionens interne og eksterne politikker blevet fremhævet. Beretningen viser, hvordan EU bidrager til at fremme de rettigheder, frihedsrettigheder og principper, der er fastsat i chartret, gennem EU's særlige finansieringsprogrammer og sektorprogrammer.

Som fremhævet i strategien for chartret er der behov for at opbygge kapaciteten hos dem, der medvirker til at anvende chartret i deres dagligdag. Finansiering er et af de vigtigste midler til dette vigtige arbejde. Med finansierede projekter – uanset om de gennemføres af EU eller medlemsstaterne – omsættes bestemmelser om grundlæggende rettigheder til praktiske løsninger, der er til gavn for borgerne, herunder personer i sårbare situationer²³⁹.

Civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere er uundværlige elementer i åbne, demokratiske samfund, der tilslutter sig Unionens grundlæggende værdier. EU's og andre donorers finansieringsbestræbelser har derfor afspejlet bekymringer med hensyn til indsnævringen af civilsamfundets råderum i EU og globalt. Som anerkendt i beretningen om chartret fra 2022 om et blomstrende civilt råderum²⁴⁰ skal civilsamfundsorganisationerne kunne fungere i et miljø, hvor deres og deres medlemmers grundlæggende rettigheder ikke er truet. Behovet for at støtte og styrke en aktiv civilsamfundssektor i hele Unionen er fortsat en vigtig prioritet for Kommissionen.

²³⁶ Initiativet er en reaktion på alle former for vold mod kvinder og piger med fokus på vold i hjemmet, kønsbaseret vold og skadelig praksis, kvindemord, menneskehandel og seksuel og økonomisk udnyttelse.

²³⁷ Der ydes finansiering fra de tematiske programmer under NDICI – et globalt Europa, instrumentet til førtiltrædelsesbistand og de regionale og bilaterale rammebeløb for NDICI – et globalt Europa.

²³⁸ [EU Projects with the Council of Europe | EEAS \(europa.eu\)](#).

²³⁹ For eksempler på projekter henvises til det bilag, der ledsager denne rapport.

²⁴⁰ COM(2022) 716.

Selv om EU og internationale offentlige og private donorer stiller betydelige midler til rådighed, er der ikke nok aktører på området for grundlæggende rettigheder, der modtager finansiering. De udfordringer, der fremhæves i denne beretning, omfatter vanskeligheder med at finde oplysninger om tilgængelig finansiering, manglende kapacitet til at ansøge om finansiering og komplicerede ansøgnings- og rapporteringsprocesser samt begrænsede muligheder for at opnå langsigtet finansiering og finansiering af kerneaktiviteter eller aktiviteter i visse sektorer²⁴¹.

Samtidig viser beretningen, hvordan EU og internationale donorer for nylig har iværksat foranstaltninger for at afhjælpe disse mangler inden for rammerne af kravene om forsvarlig økonomisk forvaltning og risikobegrænsning. Formidlingen af oplysninger om finansieringsmuligheder er blevet intensiveret, og der er udviklet forskellige finansieringsmetoder for bedre at imødekomme behovene på stedet.

For et betydeligt segment af aktører på området for grundlæggende rettigheder er national, regional eller lokal finansiering fortsat den primære finansieringskilde. Medlemsstaterne spiller derfor en vigtig rolle med hensyn til både at supplere EU-finansieringen og støtte tilvejebringelsen af EU-finansiering ved at formidle oplysninger om finansieringsmuligheder og deltage i EU-projekter som medfinansierende parter. Samarbejdet med medlemsstaterne vil fortsat være et centralt element i gennemførelsen af EU-finansieringen. Samtidig er der behov for at sikre, at oplysninger om tilgængelige finansieringsmuligheder når ud til de regionale og lokale myndigheder.

Kommissionen glæder sig over den omfattende inddragelse af interessenter i udarbejdelsen af denne beretning. Interessenter, herunder nationale myndigheder, kontaktpunkter for chartret, civilsamfundsorganisationer, nationale menneskerettighedsinstitutioner og andre menneskerettighedsforkæmpere, retsvæsenets aktører og andre, opfordres til at videreformidle denne beretning og anvende den til at informere deres medlemmer og deltagere om den tilgængelige EU-finansiering på området for grundlæggende rettigheder. Kommissionen opfordrer desuden Europa-Parlamentet og Rådet til at iværksætte særlige drøftelser om beretningen og står til rådighed for at støtte disse udvekslinger.

²⁴¹ FRA-undersøgelse, 4. kvartal.